

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
TAIKOMOSIOS DAILĖS IR TECHNOLOGIJŲ KATEDRA

JELENA BUDREVIČIŪTĖ

Dailė (Odos) magistrantūros studentė

„EGZISTENCIJOS RUBIKONAS“

MAGISTRO DARBAS

Mokslinio darbo vadovas:

Doc. A. Kavaliauskas

Darbo recenzentas:

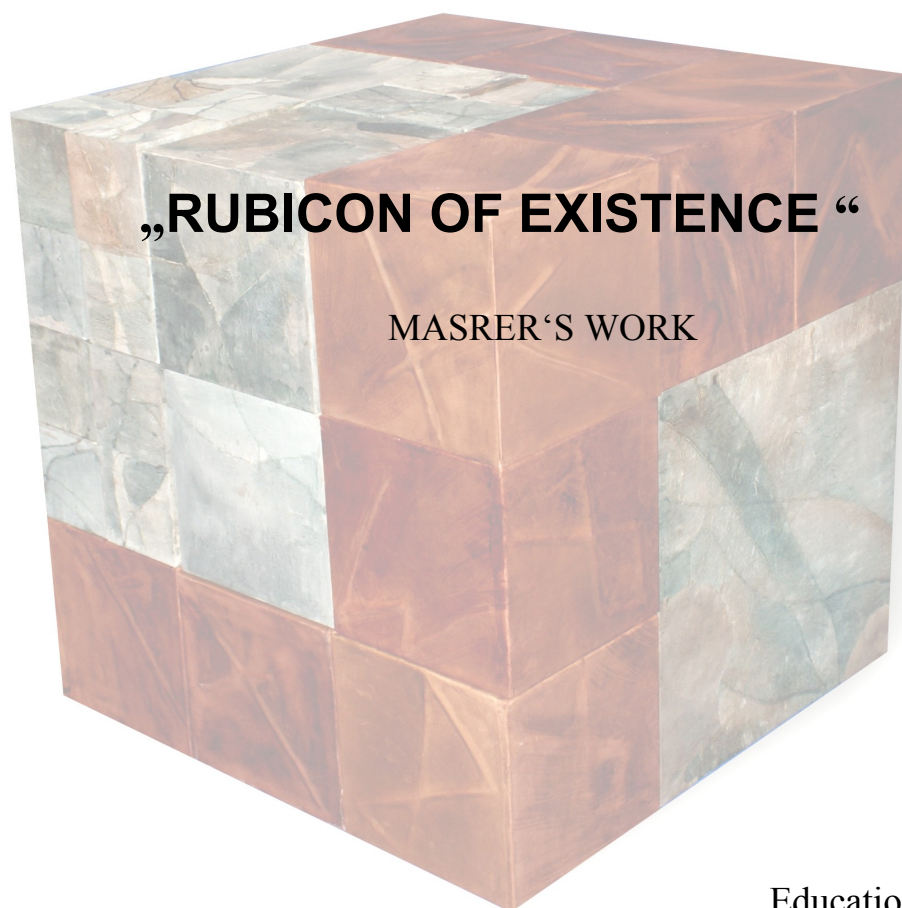
Doc. G. Šimoliūnienė

Šiauliai, 2008

ŠIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF ART
DEPARTMENT OF CRAFT ART AND TECHNOLOGY

JELENA BUDREVICIUTE

Art (Leather) magistracy student

„RUBICON OF EXISTENCE “

MASRER‘S WORK

Educational manageress:

Doc. A. Kavaliauskas

Reviewer:

Doc. G. Simoliuniene

Shiauliai, 2008

Turinys

Santrauka.....	1
Summary.....	2
ĮVADAS.....	3
1. EGZISTENCIJOS, KAIP ŽMOGAUS BŪTIES ESMĖS, ANALIZĖ	10
1.1 Egzistencializmo filosofija ir jos įtaka kultūros raidai.....	12
1.2 Žmogaus egzistencijos prasmė tarp laisvės ir būtinybės.....	14
2. LEMTINGA RIBA - RUBIKONAS	16
2.1 Problematikos ištakos istorinėje meno raidoje.....	17
2.2 Kubo interpretacijos kūrybiniuose menininkų sprendimuose.....	21
2.3 Destrukcijos proveržiai meno pasaulyje.....	23
3. ODA INTERJERE - PRABANGA AR BŪTINYBĖ.....	27
3.1 Odos taikymo interjere istorinės ištakos.....	27
3.2 Architektūrinės erdvės ir meno kūrinio santykis.....	29
3.3 Šiuolaikinės odos tūrinės plastikos meninės išraiškos ypatumai.....	32
3.4 Odos tūrinės plastikos skulptoriai.....	34
4. KŪRYBINĖS KOLEKCIJOS „EGZISTENCIJOS RUBIKONAS“ PRISTATYMAS.....	39
4.1 Meninio – plastinio sprendimo paieškos.....	39
4.2 Kūrybinio darbo išpildymo technologijos savitumai.....	41
4.3 Modulinės kompozicijos „Egzistencijos Rubikonas“ fotografijos.....	47
IŠVADOS.....	52
SIŪLYMAI.....	53
LITERATŪRA.....	54
PRIEDAI.....	58

Santrauka

Egzistencijos tema – tai tarsi neaprepiama, neužsibaigianti, neišsprendžiama dilema, viena iš amžinai aktualių temų. Šiuo laikmečiu, skubančiame pasaulyje, kai jauni žmonės ieškodami sau vietos masiškai lenda į bedvasias vienodas kvartalus „dėžes“, žmogaus egzistencija, autorės manymu, tampa aktuali ir svarbi tema. „Egzistencijos Rubikonas“ - tai įkūnytas siekis išreikšti egzistencijos sudėtingumą meninėje kūrybinėje veikloje.

Žmogus pasaulyje laikinas ir to nepakeis jokios socialinės tvarkos ar normos. Žmogaus egzistavimo laikishkumas ir laikinumas – tai svarbiausia iš egzistencializmo problemų. Egzistencijos klausimai žmogui sukelia nerimą, siekį gintis ir priešintis. Žmogus priverstas rinktis, ieškoti savo gyvenimo kelio. Tai yra egzistencijos esmė. Kartais ieškant to kelio tenka peržengti Rubikoną ir tuomet kelio atgal nebėra. Turi laimėti arba žūti.

Summary

Theme of existence is like an immense, endless, insoluble dilemma, one of those everlastingly relevant themes. In our times, in our rushing world, when young people seeking places for themselves climb on a mass scale into spiritless, homogeneous “boxes” of blocks, the existence of human being, according to author’s assumption, is becoming an actual and important theme. The „Egzistencijos Rubikonas“ (“Rubikon of Existence”) is like an incarnate aspiration to express existential intricacy in artistical creative activity.

A human being is impermanent in this world and that can’t be changed by any social order or norms. The temporality and impermanence of human existence – this is the most important problem of existentialism. The issues of existence evoke human being’s anxiety and aspiration to defend and struggle. The human being is constrained to choose, to seek for his way of life. This is an essence of existence. Sometimes, when seeking for that way, you have to overstep the Rubikon and then there is no way back. You must win or die.

IVADAS

Menas – tai žmogaus sąmonės ir pasąmonės specifinė veikla, kurios tikslas savitai atspindėti tikrovę, formuoti visuomenės siekių idealą, ugdyti estetinius jausmus, tobulinti žmogų ir aplinką. Menas žmogaus jausmus veikia per klausą ir regėjimą. Taip suvokiami poezijos, muzikos ir dailės meniniai vaizdiniai (Adomonis J. 1994).

Autorės nuomone, meno kūriniai tampa savotiška patrauklia menininko kalba, kurios pagalba pasakoma daugiau nei menininkas galėtų ir norėtų pasakyti žodžiais. Reikia tik norėti arba mokėti įsiklausyti į kūrinio „pasakojimą“.

Darbe nagrinėjama problema

Magistro darbe „Egzistencijos Rubikonas“ siekiama spręsti visais laikais labai svarbią ir aktualią problemą: žmogus pasaulyje laikinas ir to nepakeis jokios socialinės tvarkos ar normos. Žmogaus egzistavimo laikiškumas ir laikinumas – tai svarbiausia iš egzistencializmo problemų. Egzistencijos klausimai žmogui sukelia nerimą, siekį gintis ir priešintis. Žmogus jaučiasi kaltas, tačiau, pagal M. Heidegerį, tai ne moralinė kaltė, o daug didesnė egzistencijos kaltė. Žmogus priverstas rinktis, ieškoti savo gyvenimo kelio, tai yra egzistencijos esmė.

Darbo aktualumas

Menininkai, būdami jautresnės sielos žmonėmis, turėdami gilesnę įžvalgą, nuolatos stebi ir savo kūryboje analizuoja juos supančią aplinką.

Šio laikmečio skubančiame pasaulyje, kai jauni žmonės, ieškodami sau vietos, masiškai lenda į bedvasias vienodus kvartalų „dėžes“, (pav 1.) žmogaus egzistencija, autorės manymu, tampa aktuali ir svarbi tema. Kaip „dėžės“ sudaro miestus, kuriuose verda žmonių būtis, taip autorės kubikai sudaro kubą – visumą. Darbas tarsi perteikia šį staigiai besiurbanizuojantį pasaulį.

Egzistencijos tema ne kartą apžvelgta menininkų kūrybiniame pasaulyje. Tai tarsi neaprepiama, neužsibaigianti, neišsprendžiama dilema, viena iš amžinai aktualių temų. Jausmai,

batalijos, gamta taip pat ir egzistencija arba būtis – tai temos kurios nuolat gvildenamos visų laikų menininkų darbuose.

Darbo objektas

Magistro darbo tikslas - išsikelti ir analizuoti žmogaus individo egzistencijos problematiką ir ją perteikti meninės raiškos priemonių pagalba.

Kuriama odos tūrinės plastikos kompozicija, vystanti pagrindinę išsikeltą temą „Egzistencijos Rubikonas“. Darbo objektas tampa įkūnytu siekiu išreikšti egzistencijos sudėtingumą meninėje kūrybinėje veikloje.

Kalbant apie pavadinimo kilmę, reikia pažymėti, kad Rubikonas - tai kažkadais Italiją nuo Galijos skyrusi upė, kurią Cezaris su savo legionais po ilgo dvejojimo 49 m. pr. m. e. peržengė ir pradėjo pilietinį karą. Rubikonas - tai lemtinga riba. Peržengti Rubikoną reiškia padaryti lemiamą, nebeatšaukiamą sprendimą. Peržengei Rubikoną – ir kelio atgal į senąją praeitį nebėra. Turi laimėti arba žūti (internetinė prieiga: <http://lt.wikipedia.org/wiki/Rubikonas>).

Kuriant tūrinę odos plastikos kompoziciją - „Egzistencijos rubikonas“ – pasitelkiant netikėtą filosofinės minties vaizdavimo sprendimą siekiama kūrybinio darbo unikalumo. Vadovaujamosi skulptoriaus Mooro kūrimo strategija, kuomet kūrinys suteikia galimybę pačiam pasakyti, kuo jis nori tapti. Paliekama galimybė atsitiktinumui ir netikėtumui, nes kas kart įvykus destrukcijai kūrinys įgauna vis kitokį pavidalą. Tokiu būdu kūrinys tampa įdomus, patraukia akį, suintriguoja savo paslaptimi ir netikėtomis galimybėmis.

„Egzistencijos rubikonas“ – tai ne paprastas kubas. Tai statinys iš skirtingų įvairių dydžių ir atspalvių kubų. „Egzistencijos Rubikonas“ nėra pastovaus nekintamo pavidalo. Vienu metu tai griežtas konkretus kubas, tarsi sustabdytas momentas laike, o netrukus kūrinys tampa tekančiu lyg upė laiko srautu. Kailis, kuris kažkada šildė gyvūną, dabar susigražindamas galimybę judėti, tarsi vėl atgyja. Darbas tarsi įgyja gyvybės, nes turi galimybę keistis, transformuotis, įgyti kitų išraiškų.

Kūriniui kaip ir visai XX amžiaus Europos moderniajai skulptūrai būdinga švarios, vientisos masės ir erdvės, linijų ir tūrio dialogas. Čia panaudotos įvairios meninės odos technologijos, tačiau pagrindinė medžiaga išlieka oda, kuri kaip medžiaga, pati yra tauri, todėl tinkanti kūrybiniam darbui, suteikianti šiuolaikiškumo, nekasdieniškumo, subtilumo, išskirtinumo.

Kadangi kūrinys kompoziciškai neturi nei pradžios, nei pabaigos, kubą norisi vartyti, ridenti į skirtingas puses. Tokiu būdu tarsi patenki į užburto ratą. Kaip teigia Julijus Cezaris, „peržengus „Rubikoną“ kelio atgal nėra“. Įsitraukusi į šių filosofinių apmąstimų labirintą autorė neturi kur trauktis. Patenkama tarsi į rubikoną, kuriame sunku aptikti tiek pradžią tiek ir pabaigą.

Darbą galima būtų apibūdinti tokiais žodžiais: formos paprastumas ir paslaptis netikėtame formos paprastume, gyvybė, judesys, begalė formos variacijų.

Magistro darbo tikslas

Suformuluoti kūrinio koncepciją, kuri atspindi išankstinį idėjos sumanymą ir subrandinimą, bei suprojektuoti ir sukurti odos plastikos tūrinę kompoziciją, kuri savo atlikimo technika, stilistika, faktūra, ir forma visapusiškai perteiktų įvardintą temą „Egzistencijos Rubikonas“ ir tokiu būdu realizuotų kūrybinę magistro darbo idėją.

Kuriamu meno darbu siekiama sudominti žiurovą ne tik meno objekto vizualiąją dalimi, bet ir filosofiniu, istoriniu bei bendražmogiškuoju pagrindu. Kūriniu ne tik siekiama patraukti akį, bet ir priversti visų pirma susimastyti (isigilinti) ir tokiu būdu priversti emociškai išgyventi vaizdą.

Darbo uždaviniai

- Išanalizuoti literatūros šaltinius pagal pasirinktą darbo temą „Egzistencijos Rubikonas“.
- Vaizdinės medžiagos rinkimas ir analizavimas (analogai, prototipai).
- Analogų susijusių su egzistencijos interpretacijomis analizavimas ir pateikimas.
- Kūrybiniai ieškojimai eskizuose, projektuose, maketuose,
- Raiškos priemonių paieška,
- Tūrinių objektų įvykdymas medžiagoje.

Hipotezė

Magistro darbas „Egzistencijos Rubikonas“ – tai ne paprastas o sudėtingas galvosūkis, kuriame slypi raktas į žinojimą ir atsakymas, kaip rasti kelią atgal per Rubikoną.

Tam kad sugriauti, prieš tai būtina pastatyti. Ir atvirkščiai ”tas, kuris kartą yra ką pastatęs, negali didžiuotis, kad nieko nėra sugriovęs“ (internetinė prieiga http://www.kamane.lt/lt/menotyros_archyvai/autorius2/kuprevicius14/autoriaus_straipsnis_printable). „Egzistencijos Rubikonas“ tarsi skelbia, kad atsinaujinimas, tuo pačiu sugryžtant prie savojo „aš“, prie ankstesnio pavidalo ir būsenos – tai ir yra būdas atsakyti į egzistencijos klausimus. Griūti ir vėl atsikelti... Žmogus kas kart apgalvodamas ir išgyvendamas gyvenimo sukrėtimus, galų gale atsako sau kokia

yra jo egzistencijos prasmė. „Kasdieniniame gyvenime žmogus ne visada suvokia save kaip egzistenciją; tam reikia, kad jis atsidurtų ribinėje situacijoje, pvz., mirties akivaizdoje. Visos egzistencijos esmė — laikinumas” (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Tam, kad žmogus „pasirinktų“ save patį, formuotų save kiekvienu savo veiksmu ir poelgiu, jam reikalinga laisvė. Egzistencija - tai laisvė kurti save patį, todėl „Egzistencijos rubikonas“ padiktuoja kuo jis nori tapti.

Egzistencijos filosofija kaip ir sukurtas objektas – „tai galimybių rinkinys“ (Howard). Svarbiausia ne tai kaip kubai išsidėlios po griuties, destrukcijos, o svarbiau išreikšta idėja, kad ne žmogus padiktuoja, o atsitiktinumas sukuria destrukciją.

„Egzistencijos Rubikonas“ tai tarsi savarankiškas objektas turintis savo pasakojimą ir skleidžiantis idėją. Rubikonas su savo užkoduotais raštais ir simboliais tarsi negyvoji knyga, kurios negalima vartyti, skaityti bet galima nujausti, numanyti.

Metodika

Magistriniam darbui įgyvendinti naudojamos keletas odos technologijų: tūrinė odos plastika, reljefai, ažūras ir kitos technikos. Kūrybinė kompozicija pagaminta naudojant natūralią odą, kartoną, popierių, klijus, tekstilinius dažus ir kitas medžiagas.

Odos apdirbimo įrankiai: ylos, teptukai, stekos, liniuotės, specialūs peiliukai, svoreliai, lipalas ir kiti apdirbimo įrankiai ir medžiagos.

Strategija

Magistro darbo planas 1 semestru:

1. Darbo temos ir teorijos analizavimas
2. Magistro darbo medžiagos rinkimas
3. Idėjų ieškojimas

Magistro darbas 2 semestru:

1. Darbo temos ir teorijos analizavimas
2. Magistro darbo medžiagos rinkimas
3. Idėjų ieškojimas
4. Darbų kolekcijos aptarimas

5. Eskizavimas
6. Darbo kolekcijos fragmentų atlikimas medžiagoje

Magistro darbo planas 3 semestru:

1. Galutinis teorijos atlikimas
2. Kompozicijos atlikimas medžiagoje
3. Eksponavimo sąlygų numatymas
4. Pasirengimas magistro darbo gynimui kvalifikacinėje egzaminų komisijoje

Struktūra

- Aprašomoji darbo dalis, kurioje nagrinėjama teorinė informacija susieta su magistro darbo tema apie egzistenciją filosofinių, kultūrinių, meninių aspektais
  - pristatoma egzistencija kaip žmogaus būties esmės analizė
  - destrukcijos proveržiai meno pasaulyje
  - aptariami odos tūrinės plastikos skulptoriai ir jų darbai
  - pateikiami raiškos pavyzdžiai: eskizai, mėginėliai, nuotraukos.

Šią darbo dalį sudaro įvadas, 4 skyriai (teorijos analizė – 40 p.), išvados, siūlimai, literatūros sąrašas (šaltinių) (6 p.)

- Kūrybinė darbo dalis:
  - kolekciją sudaro iš 40 dalių
  - grafiniai ir spalviniai eskizai (8 p.)
  - nuotraukos (5 p.)
  - priedai (5 p.)

Rezultatų naujumas

Šiuolaikiniam menininkui svarbu išreikšti save vertinant patį procesą, įvairias medžiagas bei išraiškas, kurios buvo naudotos, jas paverčiant meno kūrinium. Kartais menininkas patenka į paradoksalią situaciją. Jis, kaip kūrėjas, vertina savo kūrybą, pateikia kaip modernią ir naują, o didžiajame mene – tai tik atgarsis, nevykęs pakartojimas provincijos lygmeniu (Kinčinitis V. 2001).

Postmodernizmas – sunkiai apibrėžiamas terminas, tačiau gali būti nusakomas kaip tam tikrų kritinių, retorinių, strateginių nuostatų visuma, asocijuojama su skirtingumo, pasikartojimo,

simuliakro, hiper-realybės koncepcijomis, destabilizuojančiomis kitas – būvio, identiteto, istorinio progreso, episteminio tikrumo, vienareikšmiškumo idėjas (internetinė prieiga www.vikipedija.lt)

Autorės nuomone, dar per anksti kategoriškai priskirti XX – XXI a. menininkus ir jų darbus konkrečioms meno kryptims ar srovėms. Turi praeiti daugiau laiko, kad į šių dienų meną būtų pažvelgta objektyviau. Daug mąstytojų ir rašytojų tikina, jog postmodernizmas geriausiu atveju tėra tik modernizmo atmaina, bet jokių būdu ne atskiras periodas arba idėja, todėl galime manyti, kad post postmodernizmas taip pat yra tik postmodernizmo ir modernizmo tąsa. Tikėtina, kad šiuolaikiniame mene išryškės konkretesni, akyvaizdesni skirtumai arba panašumai ir modernizmas, postmodernizmas, post post modernizmas įgaus naujus vardus arba susilies į vieną srovę.

Kokiomis ištakomis besiremtume ir kokiomis formomis bekalbėtume - naujumas mene visada liks kaip moto. Destrukcija mene nėra naujovė. Geometrinių formų destrukciją savo kūryboje interpretuoja Davidas Smithas („Kubai“). Žinoma ir daugiau meno darbų, kuriuose išvystame destrukciją perteikiančią tam tikrą pabaigą, tačiau „Egzistencijos Rubikonas“ ypatingas tuo, kad čia destrukcijoje užkoduota galimybė atgimti, nes sukurtos kompozicijos pavidalas arba struktūra nėra fiksuota.

Kompozicija kurta nesivaikant madingumo, siekiant ne vien technologijų, bet ir idėjos naujumo, bei koncepcijos gilumo. Kūriny, turintis emocinį psichologinį pagrindą, įtraukia į intriguojantį dialogą tarp savęs ir žiūrovo. Žiūrovas išprovokuojamas susimąstyti apie patiriamą malonumą kurį jis išgyventų sugriaudamas „Egzistencijos Rubikoną“. Taigi realiausias darbo vertintojas yra žiūrovas, ieškantis netikėtų išraiškos formų ir idėjų įvairovės. Nesudėtinga kūrinio forma tarnauja tam, kad žiūrovo mintys nenukryptų nuo darbo idėjos. Jei forma būtų sunkesnė už pačią koncepciją – dialogas neivyktų.

Teorinis darbo reikšmingumas ir pritaikymas

Ši tūrinė odos plastikos kompozicija gali būti eksponuojama ne tik perodinėse erdvėse, bet ir kaip visuomeninio bei individualaus interjero dekoras. Interjere šis kūrinys gali būti pritaikomas ne tik dėl to, jog jis konceptualus, bet ir todėl, jog gali pajvairinti neįdomias plokščiasienes interjero erdves, įnešdamas patalpai dekoratyvumo, laisvumo, šiuolaikiškumo.

Kūrybos procesas:

Kūrybos procesas pradėtas nuo temos analizės, eskizavimo. Remiantis mintimi, kad „jei nupaišysim šuniuką su kiekviena blakstiena ar kiekvienu pūkeliu, tai pasaulyje padaugės dar vienu šuniuku, bet ne dar vienu meno kūrinium...“ teigia vienas menininkas, tai ir magistriniame darbe nesiekta padaryti turinę kompoziciją savo forma sutinkamą kasdieniame gyvenime.

Meno kūriniumi įtakos turi krašto mentalitetas, ryšys su pasauliniais atradimais (pvz., naujomis technologijomis), tautos tradicijos, nacionalumas bei dabarties savimonė. Kompozicija pakankamai aiškiai gali būti apibrežiama dabarties ir sunkiai nuspėjama kūrybos proceso perspektyvos požiūriu.

Pats darbo procesas teikia pasitenkinimo, nes tai vertinga galimybė įgyvendinti sumanymą savo rankomis, įkūnijant idėją patvarioje medžiagoje.

Tikras pasitenkinimas jaučiamas, įvaldant medžiagas ir technologijas, nugalint medžiagos pasipriešinimą, inertišką masę paverčiant užbaigtu, turinčiu aiškų pavidalą, formą ir idėją objektu.

1. EGZISTENCIJA, KAIP ŽMOGAUS BŪTIES ESMĖ

Egzistencija (iš lot. *existensia* – egzistavimas, buvimas) — XX a. filosofijos kryptis, kuri individą, individualią patirtį ir jos unikalumą laikė žmogaus egzistencijos supratimo pagrindu (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Viduramžių filosofijoje egzistencijos terminas buvo suvokiamas priešingai esmei. Egzistencija ir būtis buvo suprantamos kaip du santykiniai būties sandai. Esmės ir egzistencijos skyrimas buvo grindžiamas akto ir galimybės, arba potencijos skyrimu. Tik moderniosios filosofijos srovėje, egzistencializme, egzistencija įgavo savo tikrąją prasmę. Čia šiuo terminu nusakomas ne apskritai buvimas, o žmogiškasis buvimas. Tokiu būdu egzistencija yra tarytum pats žmogus, būtybė, išsiskirianti iš visų kitų tarpo sąmoningu santykiu su būtimi, pažindamas būti ir tuo pačiu pažindamas save (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.lt> 2007.10.22).

„Egzistencializmas atsirado kaip pesimistinė pasaulėžiūra, kelianti sau klausimą: kaip gyventi žmogui, praradusiam liberalias progresyvistines iliuzijas, istorinių katastrofų akivaizdoje? Jo idėjinės ištakos — gyvenimo filosofija. Pagrindinis egzistencialistų tikslas – paaiškinti žmogaus buvimą ir vietą pasaulyje. Egzistencialistai teigia, kad chaotiškas daiktų pasaulis yra priešiškas žmogaus sąmonei. Aplinka žmogui neturi jokios prasmės. Individo likimas ir charakteris priklauso tik nuo pačio žmogaus, žmogus pats apsisprendžia ir visiškai atsako už savo poelgius, tačiau jis turi atsakomybės ir pareigos jausmą. Žmonių santykiuose nėra tarpusavio supratimo. Kiekvienas iš mūsų pasmerktas vienatvei, neegzistuoja jokios moralinės vertybės, žmogui negalima primesti jokių gyvenimo normų, nurodinėti, kaip jam reikia elgtis“ (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Martinas Heideggeris kritikavo tiksliuosius mokslus, už tai, kad jie skatina taikyti „objektyvumą“, vienareikšmiškumą visose gyvenimo srityse. Heideggeris atskyrė „buvimo“ ir „būties“ sampratas. Egzistencija turi būti suvokiama ne racionaliomis priemonėmis, o per egzistencinę patirtį, unikalią kiekvienam individui, be to, ji turi būti atskirta nuo to, kas įprasta ar „savaime suprantama“. Individualiai egzistencijai, arba buvimui pasaulyje, būdingi trys pagrindiniai aspektai: individualaus pasaulio, kaip supančios aplinkos patyrimas, kitų individų patyrimas, ir individo savo atskiros ir ypatingos egzistencijos įsisąmoninimas, atsirandantis, kai užduodamas klausimas „Kas aš esu?“. „Nėra įstatymų, nurodymų ar objektyvios tikrovės, kurie automatiškai duotų atsakymus; į šį ir panašius filosofinius klausimus. Kiekvienas turi atsakyti pats“ (Howard A. Ozmon, Samuel M. Craver. 1996).

Apibendrinant galima būtų teigti, kad žmogui patogiu susstatyti viską į savo vietas, tam kad nepasiklysti šiuolaikiniame sudėtingame, daugiainformaciniame netikrumo pasaulyje. Kaip teigia JAV gyvenantis filosofas, Heideggerio pasekėjas Vincas Vyčinas „žmogus, siekdamas Būties atskleidimo, bando išdirbti, išdėstyti, iškelti reikšmes ir prasmes į visišką aiškumą“. Tai nereiškia, kad neigiamas pats egzistencializmas arba būtis, o priešingai yra teigiama, kad žmonėms neišvengiamai reikalinga egzistencializmo filosofija. Tačiau visą tai, kokiais žodžiais žmonės apibendrina sudėtingus filosofinius apmąstymus, yra neapčiuopiama, nepatikrinama, intuityvu, o tai sudaro prielaidą, kad egzistencializmas kaip ir pati filosofija – tai žmogaus smegenų veiklos pasekmėje gimstantis reiškinys, kurį itakoja tuo metu toje visuomenėje vyraujančios filosofijos tendencijos.

1.1 Egzistencializmo filosofija ir jos santykis su kultūros raida

Egzistencializmas dar vadinamas egzistencinė filosofija. Tai viena iš daugybės filosofijos krypčių, „kuri laikė individą, individualią patirtį ir jos unikalumą žmogaus egzistencijos supratimo pagrindu“ (internetinė prieiga [www. Egzistencializmas/](http://www.Egzistencializmas/) straipsnis iš Vikipedijos, laisvosios enciklopedijos// prieiga per internetą: <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Egzistencializmo filosofija perteikia tikėjimą laisve ir priima individualių veiksmų pasekmes, nors pabrėžia atsakomybę dėl pasirinkimo. Ji atsisako žmogų traktuoti kaip kokį nors daiktą. „Centrinę vietą šioje filosofijoje užima vienišas žmogus su jo individualizmu ir dvišake savimone. Ši filosofijos kryptis parodo tos inteligentijos dalies nuotaikas, kuriai rūpi kultūros problemos, jos vystymo keliai technokratijos amžiuje, žmogaus gyvenimo nepastovumo, paprasto žmogaus būklės problemos“ (internetinė prieiga www.Экзистенциализм.Проблема существования, ее выражения в экзистенциальном и рациональном мышлении 2007.10.22).

Svarbiausia iš egzistencializmo problemų — tai žmogaus egzistavimo laikiškumas ir laikinumas. Iškeliama egzistencijos beprasmybės problema. Visos egzistencijos esmė — laikinumas. Egzistencialistų nuomone, pagrindinis racionalaus mąstymo bruožas yra tai, kad jis remiasi subjekto ir objekto priešingumo principu. Dėl to visa tikrovė, taip pat ir žmogus, racionalistui iškyla tik kaip mokslinio tyrimo ir praktinio manipuliavimo objektas, dėlto toks požiūris turi „nuasmenintą“, „beveidį“ pobūdį. Egzistencializmas, priešingai, turįs būti beasmenės, „objektyvios“ mokslinės filosofijos priešybė. Taigi egzistencializmas supriešina filosofiją ir mokslą (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Psichiatras Karl Jaspers, pradėdamas filosofinį egzistencijos nagrinėjimą, pradžioje domėjosi žmogaus proto teikiamų galimybių ribotumu. Anot jo, neįmanomas absoliutus objektyvus visumos pažinimas, nes mąstantysis subjektas gali suvokti visumoje viską, išskyrus save patį - subjektą. Todėl ir būties problema yra neišsprendžiama. Jaspers teigė, kad žmogaus gyvenime yra tam tikras išankstinis determinizmas - pavyzdžiui, jis negali pasirinkti gimimo epochos, vietos, tėvų, bendro konteksto. „Jasperso filosofijoje egzistencija (buvimas savimi pačiu) yra visa tai, kas esmiškai sudaro manąjį patį, priešingai negu tie dalykai, kuriuos galiu sukeisti vietomis ir kurie priklauso nuo ne mano paties nustatytų sąlygų“ (Kunzmann. P 1998).

Lietuvos žymiausi filosofai, egzistencializmo pasekėjai – Juozas Girnius, Antanas Maceina, Jonas Repšys, Arvydas Šliogeris, Vincas Vyčinas. Jų egzistencialistiniuose aprašymuose, randame daugiau konkrečių būties prasmės paaiškinimų ir sprendimų. Lietuvos

filosofai bandė išvelgti žmogaus egzistencijos tikrąsias šaknis, paaiškinti egzistencijos prasmę, išvelgti iki šiol nenagrinėtas žmogaus būties su pasauliu sąsajas aukštesniu lygiu.

Filosofijos mokslų daktaras Juozas Girnius egzistencializmą jungė su krikščioniškąja filosofija. Jis teigė, kad žmogus, kaip kūniška būtybė, negali visiškai nuo gamtos atitrūkti, nes jis kūnu priklauso gamtai, bet negali su ja visiškai sutapti, nes jis dvasinė būtybė, Dievo kūrinys. Ir dėl to „žmogus - kenčianti būtybė“ (Kunzmann. 1998). Kančiose pasiekiamas aukštesnis žmogiškosios egzistencijos laipsnis.

Antanas Maceina, vienas žymiausių Lietuvos mąstytojų, teigė, jog „žmogiškąją egzistenciją gyva išlaiko tiktai prasmė“.

Jonas Repšys bandė apibrėžti individo dorovinę orientaciją dabartiniame pasaulyje teigdamas, kad dorovinis žmogaus elgesys visada susijęs su asmeniniu individo apsisprendimu.

Arvydas Šliogeris - šiuolaikinis egzistencializmo tyrinėtojas Lietuvoje. Pagal jį, absoliutus, paradigminis būties fenomenas yra Dievas. O žmogus, kaip substancinis individas, yra Dievo koreliatas.

“Taigi, egzistencializmo srovei priskiriami filosofai buvo skirtingų pažiūrų, dažnai nagrinėjo labai skirtingus žmogaus egzistencijos aspektus. Jų egzistencinis suvokimas buvo unikalus kiekvieno subjektyviam pasaulio matymui, tačiau nė vienas nepasiūlė konkretaus būties prasmės paaiškinimo ar sprendimo. Palikdami šį klausimą spręsti kiekvienam individui atskirai, jie galutinai įtvirtino pagrindinius savo srovės principus”.

Dabartiniai egzistencialistai siekia sukurti žmogaus asmenybės autentiško vystimosi moralę. Atmesdamas racionalų pažinimą kaip neatitinkantį to objekto, kurį nagrinėja filosofija, egzistencializmas iškelia betarpiško, intuityvaus realybės suvokimo metodą. Todėl egzistencialistai teigia, jog žmogaus egzistencijos ir gyvenimo prasmės neįmanoma pažinti. Žmogaus vidinį gyvenimą gali atverti tik filosofija. Pagal Jaspersą, filosofijos esmė – tai tiesos ieškojimas. Filosofija – tai procesas, kurio esmė ir yra – atrasti individualybę, bei individo gyvenimo prasmę.

Daugelis egzistencialistų (M. Haidegeris vėlyvučiu savo veiklos laikotarpiu, G. Marselis, A. Kamiu ir kiti) mano, kad filosofija savo pažinimo metodu yra kur kas artimesnė menui, negu mokslui. Neatsitiktinai egzistencializmas daro tokią didelę įtaką Vakarų menui ir literatūrai, o per juos — ir buržuazinės inteligentijos didelės dalies protiniam nusiteikimui. Filosofijos įtaka ypač jaučiama vadinamame absurdo mene (tai menas, išreiškiantis absurdo patirtį). (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Nobelio premijos laureatas prancūzas Albert Camus buvo įsitikinęs, kad žmogus gyvena priešiška, susvetimėjimą sukeliančiame pasaulyje, jo padėtis jame yra absurdiška. Savo kūriniais

Camusas bandė pabrėžti būtinumą priešintis absurdui, maištauti prieš jį, nepaisant to, kad šios pastangos gali atrodyti beprasmsės.

Gamta, religija, karas, kančia – pasaulio aktualijos priverčia žmogų prisiminti apie jo laikinumą ir tokiu būdu sisiduriame su egzistencializmu. Menininkai, būdami jautresnės pasaulėjautos, greičiau pajaučia egzistencializmo tendencijas ir visą tai tarsi išverčia į kitą kalbą – vizualiąją, akustinę kūrybą. Menai noriai išleidžia egzistencijos tematiką.

Taigi, ne tik egzistencializmas daro įtaką kultūros raidai, bet ir kultūra daro įtaką egzistencializmo sampratai. Vyksta abipusiai mainai.

1.2 Žmogaus egzistencijos prasmė tarp laisvės ir būtinybės

Atraskdamas save kaip egzistenciją, žmogus pirmąkart įgyja ir savo laisvę. Laisvė, pagal egzistencializmą, yra tai, kad žmogus nebūtų kaip daiktas, besiformuojantis dėl gamtinio arba socialinio būtinumo, o „pasirinktų“ save patį, formuotų save kiekvienu savo veiksmu ir poelgiu. Tuo būdu laisvas žmogus atsako už viską, ką jis padarė, ir neteisina savęs „aplinkybėmis“. Kaltės už viską, kas vyksta aplink jį, jausmas — tai laisvo žmogaus jausmas (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Kuo gi tampa žmogus su savo egzistencija išorinėse sąlygose? Vienas vieningas atsakymas skamba egzistencialistų lūpose: žmogus - tai laisvė. Žmogus pačiame savo pagrinde yra laisvės pamatas, neduotas, kaip visi kiti daiktai, o pats sau patikėtas. Atraskdamas save kaip egzistenciją, žmogus pirmąkart įgyja ir savo laisvę.

„Egzistencialistinėje laisvės koncepcijoje išreikštas protestas prieš konformizmą ir prisitaikėliškumą, būdingą buržuaziniam miesčioniui, kuris jaučiasi esąs didžiulės biurokratinės mašinos sraigtelis, negalįs nė kiek pakeisti įvykių eigos. Todėl egzistencializmas nuolat pabrėžia žmogaus atsakomybę už visa, kas dedasi istorijoje“ (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas> 2007.10.22).

Egzistencija - tai laisvė kurti save patį. Deja didelei daugumai žmonių tokie laisvės išgyvenimai yra svetimi. Jie seka kolektyvo pavyzdžiu. Tai masės žmogus. Toks žmogus nepatirs savęs pasirinkimo džiaugsmo. Mūsų visų ir kiekvieno siekis - savęs atradimas ir asmenybės savyje vystymas. Nes žmogus yra tai, ką jis pats savyje sukuria.

Tačiau laisvė yra sąlyginė. Nes žmogaus egzistencija priklauso nuo prigimtinių, istorinių, kultūrinių sąlygų. Laisvė, pagal egzistencializmą, yra tai, kad žmogus nebūtų kaip daiktas, besiformuojantis dėl gamtinio arba socialinio būtinumo, o „pasirinktų“ save patį, formuotų save

kiekvienu savo veiksmu ir poelgiu. Tuo būdu laisvas žmogus atsako už viską, ką jis padarė, ir neteisina savęs „aplinkybėmis“. Egzistencija visuomet žmogui suteikia pasirinkimą, nes ji nėra galutinai užbaigta, kintanti, taigi istoriška. Todėl žmogus negali, įgijęs egzistenciją, likti su ja amžinai. Tai kintantis, momentinis reiškinys.

Kiekvienam laikotarpiui ir kultūrai savaip suprantamos laisvės ribos. Būdamas griežtai apribotas erdvėlaikyje, žmogus suvokia savo, kaip atskiro elemento, buvimą jame. Žmogaus laisvė yra jo didžiausia našta, nes reikia nuolat ieškoti savęs įprasminimo” atmetant visas likusias galimybes ir pasirenkant tą vienintelį kelią (Kunzmann P. 1998).

2. LEMTINGA RIBA RUBIKONAS

Kalbant apie Rubikoną (lot. Rubicō, ita. Rubicone) — mažos upės Šiaurės Italijoje lotyniškas pavadinimas senovėje (2 pav.). Spėjama, kad ji įtekėjo į Adrijos jūrą tarp Ariminumo (dabart. Rimini) ir Caesena (dabart. Čezenos). Kuri upė dabar, neaišku; paprastai manoma, kad jis prasideda aukštupyje kaip Pisciatello ir vėliau kaip Fiumicino įteka į jūrą. Rubikonas senovėje buvo riba tarp Italijos ir Galijos. Romėnų teisė draudė generolams su armija jį šią upę „Rubicon“ pereiti (internetinė prieiga <http://lt.wikipedia.org/wiki/Rubikonas> 2007.09.20).

2 pav. Rubicon

Kuomet žodžių „atėjau, pamačiau, nugalėjau“ autorius Julijus Cezaris, surinkęs savo kariuomenę, jau rengėsi pereiti į kitą krantą ir pradėti pilietinį karą, atvyko pasiuntinys, kuris pranešė: jeigu Cezaris pereis upelį vienas, be savo karių, Romoje bus sutiktas kaip garbingas, šlovingas pilietis. Bet Rubikono peržengimas su kariuomene reikš karo Romai, savo tėvynei, paskelbimą.“ (internetinė prieiga <http://www.ziniur.lt/apie/pranesimai?item> 2007.05.21).

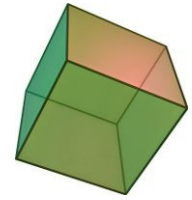
„Julijus Cezaris padaręs ryžtingą, būsimo imperatoriaus vertą žingsnį. Su savo vadovaujama kariuomene jis perėjo Rubikoną, ir taip prasidėjo karas, pakeitęs Romos politinę sistemą. Respublika virto imperija. Daugiau negu tūkstantis metų tas beatodairiškas Cezario žingsnis buvo politinės drąsos ir lemtingų sprendimų pavyzdys“ (internetinė prieiga <http://www.vpp.lt/readarticle.php> 2007.05.21).

„Peržengti Rubikoną“ yra populiarus idiomos, reiškianti pereiti punktą, nuo kurio nebegrįžtama. Peržengei Rubikoną – ir kelio atgal į senąją praeitį nebėra. Turi laimėti arba žūti.

2.1 Problematikos ištakos istorinėje meno raidoje

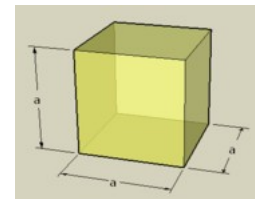
Geometrijos mokslas teigia, kad kubas – tai trimatė vientisa geometrinė figūra sudaryta iš šešių kvadratų. Kubo visos kraštinės yra lygios (3 pav.).

Jei briaunos ilgis yra a , vienos kubo sienos plotas yra lygus a^2 , viso paviršiaus plotą sudaro šešios sienos – $6a^2$, tūris – a^3 (4 pav.).

Trimatė erdvė, medžiaginis pasaulis raiškiausiai atvaizduojamas erdviniu ketvirtainiškumu – kubu. Kaip 6 kvadratų ribojamas kūnas, kubas prisideda prie kvadrato reikšmės, tačiau labiau negu kvadratas simbolizuoja solidumą, tvirtybę ir nekintamumą, taip pat kartais ir amžinybę.

Kubas - tai pastovumas, stabilumas, užbaigtas tobulumas, mokslo jėga, žemė. (Buivydas. R 1995)

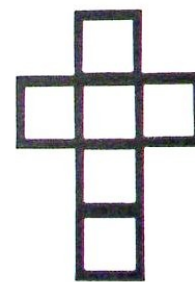
4 pav.

Kvadratas – tvarka, teisingumas, pastovumas, garbė, išmintis, Žemė, materialus Pasaulis, paprastumas, lygybė, keturių vienodų kraštynių jungtis reiškia: ugnies, vandens, oro ir žemės sąveiką, asocijuojama su Merkurijumi.

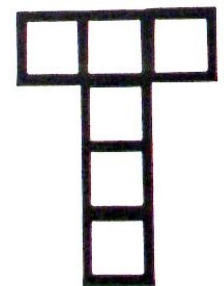
Kubo, kaip ir kvadrato, kampų taškai išsidestę skirtingais atstumais vienas nuo kito; tad šiuose pavidaluose “įrašyta“ nuolatinė įtampa. Medžiaginiame pasauliui nebūdinga ramybė, pusiausvyra, darna. Tai gali sukurti tik į medžiaga įlieta dvasia (kubą dengianti arba jo viduje išvelgta piramidė).

Jeigu praardysime kubo paviršiaus išklotinę, gausime kryžių (+ arba T), kuris ezoteriniame mąstyme yra bažnyčios pamatų astrologinis pagrindas (5, 6 pav.).

O juk būtent kryžius, kryžma (kaip ir keturkampis) vaizduoja pasaulio ketvirtainiškumą: 4 pasaulio šalis (šiaurė, pietūs, vakarai, rytai), 4 metų laikus (pavasaris, vasara, rudenio, žiema) , 4 paros tarpsnius (rytas, diena, vakaras, naktis), 4 gamtos stichijas (ugnis, oras, žemė, vanduo),

5 pav.

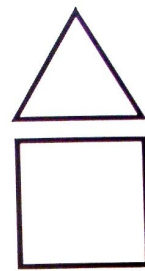

6 pav.

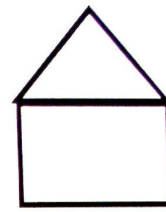
4 žmogaus gyvenimo laikotarpius (vaikystė, jaunystė, branda, senatvė), net patį žmogų (kūnas, jausmai – geismai, mintys, dvasia – siela).

Jei Dievas, vienas trijuose ir trys viename, suvokiamas kaip „rymantis pats savyje“, tai Jo „persikėlimas“, iš bematės beribės erdvės į trijų matmenų ribas – kūrybinės veiklos, medžiaginės visatos pradžia – išreiškia save skaičiumi 4. kai $1 = 3$ “išeina“ iš dieviškos vienybės būklės, jie skyla (prisiminkime pagrindinę kūrybos ir pažinimo sąlygą!) ir tampa $1+3$, t.y. 4.

Skaičius 3 – vyriško prado. Dvasios simbolis: skaičius 4 – moteriško prado, medžiagiškumo simbolis. Jų dermę, susijungimas, „santuoka“ yra Gyvenimo dvasioje ir materijoje įvaizdinys. 3 – *nematoma*, o 4 – *pažinu*. Visatos medžiagą (4) moksle galima „suvesti“ į 4 cheminius elementus – deguonį, azotą, anglį, vandenilį. O štai Dvasia, dieviška Jėga (3) – nepažinu. Būtent trikampio ir keturkampio sąjunga (3+4) sudaro šventa skaičių 7. Taigi ši 3-jų ir 4-ių, trikampio ir keturkampio (piramidės ir gretasienio) jungtis, tasai medžiagos sudvasinimas, sušventinimas atrodytu taip: (7, 8 pav.).

pav 7.

pav 8.

O juk tai – mūsų namas.

Kvadratinė skvarma, ja apribota erdvė – visada saugi, patikima „sala“ ar šventykla. Iraniečių mitologijoje Vara – slėptuvė, teisuolių susibūrimo, išsigelbėjimo nuo didžiausių nelaimių vieta – kvadratinis gardas, aptvaras. Labai artima jam ir kvadratinė jamos buveinė Rigvedoje bei dangiškoji Jeruzalė Apokalipsės knygoje. Tai kvadratą sieja su ratu, kuris taip pat yra apsauga, riboja uždara, patikimą erdvę (Ambraziejienė. R 2003).

Žaidimų ar lošimų kauliukai – daugiasieniai objektai, ridenami ranka atsitiktinio sveiko skaičiaus išridenimui. Žinomiausi yra šeštainiai kauliukai (kubai), generuojantys sveikus skaičius nuo 1 iki 6. Bendru atveju – tai daugiasieniai objektai, kurių kiekviena sienelė yra pažymėta tam tikru simboliu, naudojami atsitiktinio rezultato generavimui.

Tikėtina, kad kauliukai išsivystė iš riešikaulių, kurių forma panaši į tetraedro. Tai, kad kauliukai naudoti jau labai senai, įrodo radiniai įvairių laikotarpių kapavietėse. Pagal kapavietes galima spręsti, kad kauliukai – azijietiškos kilmės (internetinė prieiga http://lt.wikipedia.org/wiki/Rubiko_kubas”).

Ypač populiarūs kubo formos kauliukai tapo VI a. Bizantijoje, kur jais buvo buriama ateitis (pav 9.). Kiek vėliau šie kubo formos kauliukai įgavo pramoginę paskirtį ir pradėti naudoti kaip žaidimų ar lošimų kauliukai.

pav 9.

Kauliukai minimi Indiškame žaidime Rig-veda, žaidimas dviem ar trim kauliukais buvo populiarus Graikijoje, tokie žaidimai buvo svarbi

Romėnų švenčių dalis, nors paprastai buvo draudžiami. Viduramžiais kauliukai buvo populiarūs tarp riterių, egzistavo žaidėjų gildijos bei mokyklos. Kauliukai iki šių laikų išliko populiarūs Japonijoje, Kinijoje, Korėjoje, Indijoje, kitose Azijos šalyse. Žmonės tarsi įgavo priklausomybę kubo formos kauliukams ir todėl paslaptis, nežinomybė, azartas, troškimas laimėti tapo pastoviais kubo palydovais (internetinė prieiga http://lt.wikipedia.org/wiki/Rubiko_kubas”).

Įprasti kauliukai yra šešetainiai. Tai nedideli (1-2 cm kraštinėmis) kubai (taisyklingi šešiasieniai), kurių kiekviena sienelė pažymėta nuo 1 iki 6, dažniausiai žymint taškais. Paprastai skaičiai išdėstomi taip, kad priešingų sienelių skaičių suma būtų 7.

Kai kuriose senovės kultūrose taip pat buvo naudojami daugiasieniai kauliukai – yra išlikusių dvidešimtsienių kauliukų iš senovės Romos laikų. Pastaroju laiku kauliukai paprastai gaminami iš plastiko, sienelės žymimos skaičiais, o ne taškais. Siekiant atskirti 6 nuo 9, prie šių skaičių dešinėje apačioje rašomas taškas ar šie skaičiai pabraukiami.

Šešiasieniai kauliukai su kitais žymėjimais. Dažnai naudojami ne įprasti nuo vieneto iki šešeto sužymėti kauliukai, bet kitokie žymėjimai, pavyzdžiui:

- spalvoti kauliukai (kiekviena sienelė pažymėta kita spalva)
- Pokerio kauliukai, kur sienelės sužymėtos kortų simboliais (9, 10, J, Q, K, A)
- kauliukai su raidėmis
- Backgamono kauliukai (2, 4, 8, 16, 32, 64)
- Blood Bowl bloko kauliukai

Daugiasieniai kauliukai turi daugiau ar mažiau nei 6 sienelės (10, 11, 12 pav.). Anksčiau naudoti tik žiniuonių ir kitose okultistų praktikose, bet vėliau išpopuliarėjo stalo žaidimuose, renkamų kortų žaidimuose, vaidmenų žaidimuose.

Paprastai daugiasieniai kauliukai žymimi rašant *d* raidę (angliško žodžio *dice* (kauliukas) trumpinį) ir sienelių skaičių: d6 – šešetainis (šešiasienis), d10 – dešimtainis (dešimtsienis) ir t.t. Dažniau naudojami taisyklingos figūros – su 4, 6, 8, 12 ar 20 sienelių, tačiau kartais naudojamos ir netaisyklingos – su 10, 30, 100.

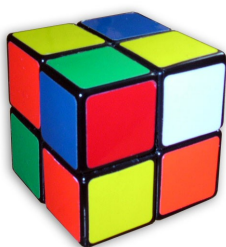
10 pav. Dvidešimtainis kauliukas 11 pav. Dešimtainis kauliukas 12 pav. Ketvertainis kauliukas

Dažnai vietoje nepatogaus šimtasienio, dar vadinamo procentinio, kauliuko naudojami du skirtingų spalvų dešimtainiai kauliukai. Ant vieno kauliuko iškritęs skaičius padauginamas iš 10 ir prie jo pridedamas kitu kauliuku išridentas skaičius.

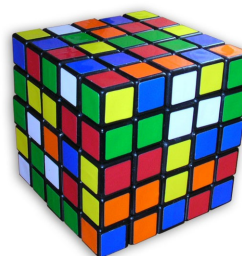
Vienas dažniausių kauliukų rinkinių, naudojamų vaidmenų žaidimuose, variantas būna sudarytas iš 4-, 6-, 8-, 10-, 12- ir 20-tainio kauliukų. Kartais tokiame rinkinyje būna dar papildomas

dešimtainis kauliukas, kuris kartu su paprastu dešimtainiu kauliuku sudaro *procentinius kauliukus*, žymimus $d\%$ ar $d/100$ (internetinė prieiga http://lt.wikipedia.org/wiki/Lo%C5%A1imo_kauliukas).

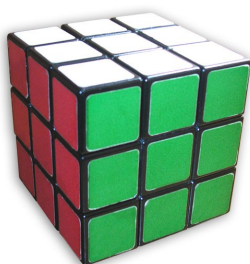
Rubiko kubas – mechaninis galvosūkis, kurį 1974 metais išrado vengrų skulptorius ir architektūros profesorius Ernė Rubikas (*Ernő Rubik*). Jį sudaro 27 maži kubeliai, besisukantys ant branduolio, kuris nesimato iš išorės. Kiekviena iš devynių matomų sienelių, esančių viename iš šešių Rubiko kubo šonų, turi po vieną iš 6 spalvų: žalia, ruda, balta, mėlyna, geltona ir raudona (13, 14, 15, 16 pav.).

13 pav. Kišeninis 2x2x2 Rubiko kubas

14 pav. Profesoriaus 5x5x5 Rubiko kubas

15 pav. Sutvarkytas Rubiko kubas

16 pav. Išardytas Rubiko kubas

Pagrindinė žaidimo užduotis yra sutvarkyti kubą taip, kad kiekviena iš šešių sienų būtų vienos spalvos.

Populiarumas. Rubiko kubas pasiekė aukščiausią populiarumo tašką ir tapo popkultūros simboliu XX amžiaus 9 dešimtmečio pradžioje. Vien nuo 1980 iki 1982 buvo parduota daugiau kaip 100 000 000 kubų. 1980 ir 1981 metais Rubiko kubas gavo BATR Toy of the Year apdovanojimą, kaip geriausias metų žaislas. Netrukus atsirado daug panašių galvosūkių. Trys iš jų yra kubo formos (Kišeninis kubas (2x2x2 Rubiko kubo versija), Rubiko revanšas (4x4x4) ir Profesoriaus kubas (5x5x5)), bet yra kitokių įvairių formų: tetraedro, piramidės, rutulio ir t.t.

1981 metais dvylikametis mokinys iš Didžiosios Britanijos Patrikas Bosertas (Patrick Bossert) išleido knygą su savo sugalvotu sprendimo būdu, pavadinimu *You Can Do the Cube*. Visame pasaulyje buvo parduota daugiau kaip 1,5 milijono šios knygos kopijų.

Tarp 1983 ir 1984 Hanna-Barbera sukūrė 12 epizodų animacinį filmą pavadinimu *Rubik, The Amazing Cube*.

Sprendimo būdai. Yra sugalvota daug būdų, kaip sudėlioti Rubiko kubą. Pats populiariausias metodas buvo sukurtas Deivido Singmasterio (David Singmaster) ir parašytas knygoje Notes on Rubik's Magic Cube. Pagal šį metodą kubas yra tvarkomas sluoksniu po sluoksnio: surenkamas viršus, šonai ir apačia.

Speed cubing (greitas kubo sutvarkymas) metodas buvo sukurtas tam, kad kubą būtų galima sutvarkyti sugaištant kuo mažiau laiko. Šį, greičiausią sutvarkymo būdą, sukūrė Džesika Fridrič.

Turnyrai. Daugumoje turnyrų buvo siekiama nustatyti, kas greičiausiai pasaulyje gali surinkti Rubiko kubą. Pirmasis pasaulio čempionas buvo vietnamietis studentas iš Los Andželo Minh Thai, kuris 1982 m. liepos 5 dieną kubą surinko per 22,95 sekundės. Oficialus pasaulio rekordas yra 9,69 sekundės, kurį 2004 metais spalio 16 dieną Pasadenoje sudėliojo Shotaro „Macky“ Makisumi, japonas studentas, gyvenantis Kalifornijoje. Šie rekordai buvo pripažinti Pasaulinės kubo asociacijos (World Cube Association) (internetinė prieiga http://lt.wikipedia.org/wiki/Rubiko_kubas).

Kubas – tai pirmu žvilgsniu pati paprasčiausia kiekvieno nuo mažumės sutinkama ir atpažįstama forma. Kubas pasižymi savo formos paprastumu, bet ne prastumu. Dėl savo visų lygių kraštinių, kubo forma yra maloni ir lengvai suvokiama žmogui. Ji nevargina, neapkrauna minčių todėl dažnai sutinkama. Ne be reikalo ne veltui ši forma užima žmonijos istorijoje svarbią vietą. „Tarp 5 Platono kūnų kubas reprezentuoja Žemę. Jonas išvydo Šventąjį miestą kubo formos“ (Becker.U 1996).

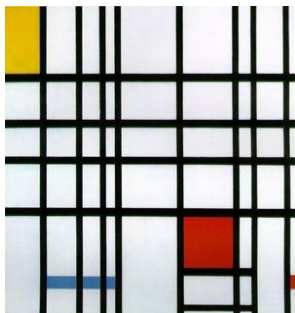
2.2 Kubo interpretacijos kūrybiniuose menininkų sprendimuose

Nagrinėjant informaciją pasirinkta tema pastebėta, jog žmogaus sukurta geometrinė forma kubas vaizduojamas įvairių sričių menininkų darbuose o kubo forma gali būti tiesiogiai siejama su kai kuriomis meno kryptimis.

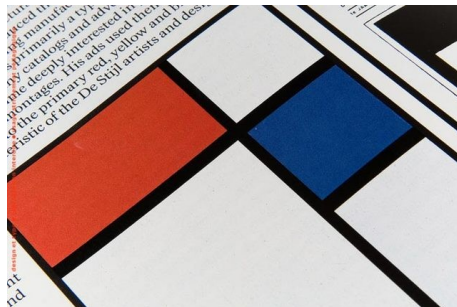
Vienas iš ryškiausių tapybos laikotarpių buvo kubizmas. Kubizmo termino autoriumi tapo kritikas Lui Vokselis, nors kubizmo pradininku laikomas Pablas Pikasas, o jo „Merginos iš Avinjono“ – pirmu kubistiniu dailės kūriniu. Kubistai tikrovės formų įvairovę paverčia geometrinių kūnų ir plokštumų kombinacijomis. Būdinga skurdoka spalvų gama, tematika – taip pat. Kubistų sukurtiems portretams ir kompozicijoms grožio suteikia geometrinių figūrų grupavimas, formos griežtumas, elementų vieningumas, santūrios spalvos pabrėžiančios daiktų pastovumą ir poetiškumą. Paveiksluose vaizduojamos erdvinės figūros, bandoma ieškoti ketvirtojo matmens. Kai kuriuos kubizmo krypties bruožus vėliau perėmė futuristas Kazimiras Malevičius (19 pav.), bei

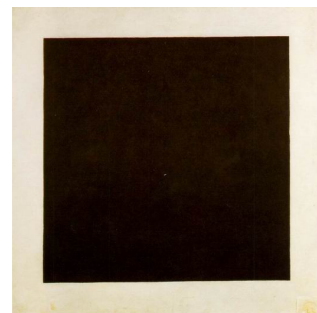
neoplasticizmo atstovai tokie kaip Pitas Mondrianas (17 pav.), Vilmosas Hušaras (18 pav.) ir k.t. (Bernard.E 2000).

17 pav. Pitas Mondrianas

18 pav. Vilmosas Hušaras

19 pav. Kazimiras Malevičius

Maurisio Travesi Salgaralo (20 pav.) – tai šiuolaikinis menininkas, kuris savo tapyboje vaizduoja kubo formas. „Salgarolo išreiškia savo kūrybinį potencialą, kopijuodamas realius objektus ir kombinuodamas juos su jo paties atvaizdais. Jis eina šiuo nauju keliu be numanomo kurso, sukurdamas naują meninį suvokimą“ (internetinė prieiga www.salgarolo.com).

20 pav. Maurisio Travesi Salgaralo

Taipogi galima apžvelgti kubo formos interpretacijas pasaulio menininkų trimačiuose kūriniuose.

Džeimsas Hazaras sukūrė daugybę kubo interpretacijų. Menininkas 2004 m. iš kortoninio korkaso, odos, medienos, vielos, stiklo, audinio ir elektronikos pagamino kubą (21 pav.), kurio visos plokštumos mums leidžia pamatyti formos vidų. Iš apačios sklindantis baltas apšvietimas apšvečia skulptūros interjerą.

21 pav.

23 pav.

Kubo formos kompozicija iš šakelių: medis, siūlas, vaškas, popierius, rašalas, plastikas, auksinė viela. Iš išorės kubą gaubia medinis rėmas. Viduje kubo yra 10 lapų sunkaus popieriaus, kurie sujungti į kubo formą. Kubas kube (22, 23 pav.). Medis išorėje mums primena senovę, o sujungtas storas popierius viduje sumodernina šią turinę kompoziciją.

22 pav.

Šiam kūrinii panaudotos tokios medžiagos: viela, metalinis tinklelis, popierius, dažai. Tūrinis objektas susideda iš trijų voratinklyje pasiklydusių kubų ir tarsi vilioja mus į spastus (internetinė prieiga <http://www.khazar.com/functionalsresume.htm>).

Daividas Smithas 7- to dešimtmečio skulptorius. Dailininkas pasuko prie abstraktaus stiliaus, pavyzdžiui, cikluose, pavadintuose „Judėjimas zigzagais“ ir „Kubai“. Kubų ciklui būdingas nerimas, dinamizmas, o tai brandžiausių Smitho darbų bruožai. Jo darbai itin masyvūs, (pav 24.) jiems stinga skulptūrinio tankio, ir tai gali trikdyti – mat kompozicijos, kurių pagalbą sudaro didelės gatavos pramoninės formos, atrodo sukomponuotos tik laikinai (Lucie-Smith. E 1996).

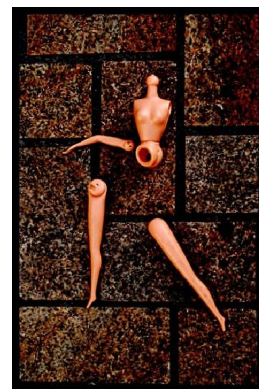
Trimatės formos, erdvinės ir kitokios (laikinos, kintančios), sudaro mūsų aplinką – tai reali, materiali tikrovė. Neginčytina, kad yra dvi realiai egzistuojančios formų rūšys: natūraliosios, gamtos formos ir dirbtinės, žmogaus sukurtos formos. Erdvinės formos studijoms abi šios sritys mums rūpimu požiūriu yra reikšmingos.

pav. 24

2.3 Destrukcijos proveržiai meno pasaulyje

„Tas, kuris kartą yra ką pastatęs, negali didžiuotis, kad nieko nėra sugriovęs (25 pav.). Kūrėjas negali vien kurti Jis bejėgis, jei neturi savyje griauamosios jėgos. Kūryba gimsta griuvėsiuose. Ji išsprogsta ten, kur tuščia, nyku, neįdomu, šalta ir nuobodu. Griuvėnų aplinka kelia grėsmę, o ši provokuoja pasipriešinimą, gal netgi savotišką azartiškumą, kuris staiga ir pačiam autoriui nežinomu būdu pagimdo meninę išraišką, keistą ir nebeapčiuopiamą padarą, nei vyrą nei moterį, bekvapį ir beūgį veikimą. Tasai veikimas nemoka nei gintis, nei pulti, nes viso to griuvėsiuose nebereikia. Šaltis keičiamas karščiu, nykybė – įvykių ir reikšmių 25 pav.

kaskadomis, o nuobodybė užpildoma besaikiu kūrėjo plepėjimu, dainavimu ar skambinimu pianinu iki sąmonės užtemimo. Kūrėjas, jei jis laiku nesustoja, pradeda griauti save patį.

Nėra gražesnio pavyzdžio, nei tieji savęs naikintojai iš romantinės epochos. Jie gyveno kaip kovotojai, kuriems didžiausią pasipriešinimą kėlė...patys sau. Kokių būdų jie besiėmė, visa baigdavosi kūrėjo pralaimėjimu. Juk gyvena visi kartu, o miršta kiekvienas atskirai. Gal todėl romantizmas toks viliojantis, toks gyvybingas ir toks populiarus. Romantinė kova – tas karas su nuolatinio nepasitenkinimu ir nepaklusniomis iliuzijomis visada baigėsi tragiškai: kūrėjo žūtimi.

Ir pergale: kūrinium, šedevru, kurio gyvybė ir reikšmė pranoksta auką. Betgi ir šedevras yra griovėju akirytyje. Štai prancūzų dramaturgas, teatro ir kino aktorius, režisierius, teatro kritikas ir teoretikas, Sorbonos universiteto dėstytojas Antoninas Artaud vieną savo esė taip ir pavadino - „Gana šedevrų“: „...praeities šedevrai tiko praeičiai, bet netinka mums. Mes turime teisę pasakyti tai, kas jau pasakyta, ir netgi tai, kas nebuvo pasakyta, savaip – tiesiogiai atsiliepdami į šiulaikinius jausenos tipus taip, kad visi mus suprastų“. Šioje 1933 metais gimusioje nuostatoje netiesiogiai pareikštas nuosprendis praeities menui. Be tokio, iš pirmo žvilgsnio absurdiško verdikto, nebeįmanoma jokia meninė pažanga.

Dar drąšiau griovimo poreikį išreiškė garsieji futuristai, XX amžiaus pradžioje atvirai pareiškę apie vienintelę jiems priimtina dvasios ir kūno higieną – karą. Beje, tai buvo sakoma ne vien apie meną, kūrėjus ar filosofus. Karo arba griovimo teorija buvo taikoma ir kitoms gyvenimo sritims. Turime pripažinti, kad griovimo jėga politikoje yra žymiai pavojingesnė nei meno sferoje. Mene kovoja ir krinta „popierinės sielos ir kūnai“. Politikų sukeltose revoliucijose, autoritarinių ar demokratių kraštutinių sandūrose malami gyvi žmonės, luošinamos jų realios sielos. Griaunantis menininkas nėra pavojingas visuomenei tol, kol jo idėjos nepolitizuojamos. Bet žmonijos istorija nebežino nei vienos epochos, kurioje taip nebūtų įvykę. Tad griovimas visada turi būti siejamas su nepaprasta atsakomybe, saiku, su perspektyvos regėjimu. Šiandien griaunantysis turi matyti naują pastatą, naują magistralę, naują erdvę. Ar jo keliai, būstai ir dvasios polėkis bus vertesnis už sugriautuosius – štai esminis klausimas. Į jį gali atsakyti ir sąžinė, ir laikas. Būtų gera, jei jie sutaptų, jei atstumas tarp jų būtų kiek įmanoma mažesnis...

Kai galvoje sukrebžda naujos melodijos natos, jos visada pertikrinamos su tai galvai žinomomis analogijomis. Menininko beviltiškumą padidina jau esamų melodijų atpažinimas ką tik sugalvotoje. Bet tu nieko negali pakeisti tose jau esančiose, prieš tave sugalvotose ir gal net plačiau žinomose melodijose. Ką belieka daryti? Yra keli būdai: pirmasis, „švaresnis“ – mesti lauk įtartina motyva, antrasis – pasitelkus menotyros pinkles kurti to jau esamo motyvo griovimo doktriną. Esą jis pasenęs, ydingas, sustabarėjęs ir t.t. Kai visuomenė patikės, kad taip ir yra, į tą laikinai pratuštėjusią vietelę galima bus įsprausti savo nateles. Visa modernizmo (netgi avangardizmo) jėga ir slypi antrajame būde. Paneigiami įprasti įprastai tarpusavyje susieję meninės išraiškos būdai, o jų vietoje pasiūlomos tos pačios priemonės, tik sudėtos neįprasta tvarka. Visa modernizmo esmė slypi rėmų sukeitime su paveikslu, rėmams priskiriant paveikslo reikšmę. Tokiu būdu sugriaunamas paveikslas, bet išaukštinami rėmai. Ar tai blogai? Šis klausimas mūsų diskusijoje yra antrinis.

Nepagalvokime, kad modernistai yra niekingi gražių dalykų ardytojai. Modernus požiūris arba modernus neapsikentimas nūdienu yra pirmoji sąlyga nepatekti menininkui į epochos sąstingį. Mūsų amžius šiuo požiūriu menininkui siūlo vergovę, nežinomą jokioje žmonijos istorijos

atkarpoje. Dar niekada menininkas nebuvo toks priklausomas nuo daiktų, jų reklamos ir tos reklamos poveikio. Menininkas visada priklauso *kažkam*, net ir neigdamas tą priklausomybę, tačiau niekada ta priklausomybė nebuvo tokia klastinga, žiauri ir...patraukli. Taip, patraukli mitais, žiniasklaidos dėmesiu, tariamom reikšmėm ir tariamom pergalėm. Griovimas tam tikrų įprastų dalykų visada naudingas, tik negalima tuo piktnaudžiauti.

Griovimas mene susietas su žaidimu. Kai vaikai pajūryje lipdo smėlio pilis, jomis žavisi ir jas saugoja, bet ateina laikas jas griauti. Jie su didžiuliu pasimėgavimu kojomis ir rankomis sunaikina savo kūrinį, juokiasi ir džiaugiasi (26 pav.). Bet jie verkia, jei tai daro kiti. Jie gintų pilis ir kovotų už jas, bet yra silpni, neturi kitų ginklų tik ašaras ir vaitojimus. Bet jie

26 pav.
juokiasi, kai griaua savo rankomis. Griovimas visada teikia tam tikrą malonumą. Ar jums nesinori sudaužyti į sieną štai šią didelę lėkštę? O šį žadintuvą ar netėkštumėte į cementines grindis? Prašau, daužykite, tėkškite, ardykite. O paskui kas? Srėbsime nuo stalo, o kiek valandų- klausinėsime kaimynų? Griovimas griovimui nelygus. Nebepateisinama agresija į kitų sukurtas vertybes, į paveldą, į moralinę ir dvasinę žmonijos patirtį. Ji įmanoma tik tais retais atvejais, kuomet įrodoma tos patirties ydos, trūkumai. Tik tais retais atvejais galima sugriauti mitus ir į jų vietą siūlyti naujus. Taip krikščionybė atėjo pagonybės erdvėn, ir taip, ko gero pagonybė užėmė nesubalansuotų dvasinių patirčių sritis ne-pagoniškoje pirmykštėje bendruomenėje. Kas žino, gal kada ir krikščionybė turės pasitraukti į dvasinių patirčių gelmę, kai subręs nauja, pažangesnė ir daugumai patraukli sistema. Juk nieko nėra amžino, tuo labiau 2000 metų retai kada iki šimto metų gyvenančiam žmogui yra jau dabar sunkiai aprėpiamas laikotarpis. Tiesa, yra senesnių religijų, bet jų saugojimas dar problemiškesnis. Menas, pasiruošęs pratęsti dvasios tradicijų gyvenimą, visada turi rinktis – arba susitaikymas, arba griovimas. Susitaikęs vienoje pusėje jis privalės griauti kitoje. Kurioje? Gi dar yra ir trečia – kūrybos sargavimas.

Šiandien menininkai, lyg senos kurtizanės, arba saugoja tas kerteles, kur minimas Dievo vardas arba kuria, tikėdamiesi pelno, arba griaua, grąšindami sau nemalonumais, kančia, vargais ir nepripažinimu. Griauti veda rizika. O gal – neturėjimas ką prarasti? Jei griausi Dievo vardą – kas pripažins, kad tu – Mesijas? Jei ramiai, kaip amatininkas kurpsi reklaminius klipus – kas keiks tave, kad esi nuobodus ir laikinas? O jei griausi nieko nebudamas – pastebės, pasijuoks, o gal ir pripažins. Jei griausi pataikęs į laiką ir tai, ką nedrįso sugriauti kiti, jei griausi taip, kad toje vietoje snobai pamatys kažką, ko nematė iki tol – gal tave aplankys sėkmė.

Griovėjas visada yra netikrasis pranašas tol, kol griaua, bet gali tapti tikroju, jei pradeda statyti. Didieji visų epochų menininkai buvo didys griovėjai. Jie savo kūriniais sugriovė mūsų stereotipus, išlaisvino išpūdžius, praturtino emocijas. Ne, visa tai ne jų atradimai. Mes turime neišpasakytai turtingas vaizduotes, pojūčius, bet nevisuomet mokame, sugebame juos išreikšti, išsakyti. Dažnai mūsų vizijos būna revoliucingos, neįprastos, tačiau dažnai mes jų išsigąstame. Retas kuris drįsta jas skelbti viešai. Vidinis cenzorius pražudė daug mozartų ir dikensų. O gal nepražudė? Ar galėjo Mozartas „nutylėti“ savo mūžą? Ar ji būtų leidusi jam sulaikyti savyje kunkuliuojančius ritmus, melodijas, harmonijas? Užsiveria ir susikausto tik tasai, kuris nebeturi galių įgyvendinti savo kūrybinių sapnų. Kas nebemoka valdyti įnagių, padedančių realizuoti materijoje vidujinius regėjimus, tas tegu palaidoja savo viltis ir norus, atskleisti tuos regėjimus kitiems žmonėms. Bohema laidotuvių esmės nekeičia, bet suteikia joms iliuzorinį smagumą. Daug menininkų tuo pilnai pasitenkina.

Kūrėjas prieš graudamas užgriozdintą kūrybinę aplinką, turi sugriauti save patį. Jis privalo įveikti baimes, netikrumą, turi išmokti kovos būdų. Jis privalės savo kūrybos kelyje šalinti iš kelio visa kliūtis ir toje kovoje vien įtikinimų ar argumentų nepakaks. Menininkas visada turi *veikti*.

Ką gi, XX amžiaus žmogus daugiau griovė nei statė. Dabar būtų metas statyboms. Bet jis dar vis griaua. Griauna visi – mokslininkai ir mokytojai, valdininkai ir menininkai, kunigai ir stabmeldžiai. Visi sugeba surasti rajonų, kuriuose vis yra ką griauti: atomų ardymas iki jie tampa nevaldomi; švietimo reformos, kuriose nėra nieko pozityvaus; biurokratijos priepuoliai, kurių metu mažas popierėlis gali pražudyti žmogų; scenoje deginamas rojalis – susidorojimo su kultūrine praeitimi simbolis; prilyginta prekei sielovada; viską ardantis prieš stabus parpuolusiojo bukumas... Ar dar maža pavyzdžių?“ (internetinė prieiga http://www.kamane.lt/lt/menotyros_archyvai/autorius2/kuprevicius14/autorius_straipnis_printable).

Menas - tai ta erdvė, kurioje kūrėjas gali patenkinti savo ambicijas. Menas atsiranda visur, kur buvo griauama. Tam, kad save visiškai realizuotu, menininkui reikia mokėti griauti meną ir tuo pačiu mokėti statyti meną. Menas – tai statybos medžiaga. Kuriant viskas gali būti „laužoma“. Tai yra pamatai, kurie lemia kūrybinį augimą. Destrukcija yra labiausiai koloringas maistas menui. Dažnai kuriančiojo tikslas yra destruktvyviai neigti, griauti. Gebėjimas tik griauti, bet neturėjimas gebėjimo statyti, gimdo pabaisas. Gebėjimas tik statyti, niekad negriauant, gimdo sustabarėjimą ir stagnaciją. Menininkų sugebėjimas grėšiančio griovimo akivaizdoje burtis ir statyti yra vienintelė viltis, kad sunkumai bus įveikti.

3. ODA INTERJERE - PRABANGA AR BŪTINYBĖ

3.1 Odos taikymo interjere istorinės ištakos

Nuo senovės aptinkamas odos naudojimo interjere pavyzdys – tai gyvūnų kailiai, kabinami ant sienų, kaip atminimas apie sėkmingą medžioklę. Kadangi kailiai turi geras termoizoliacines savybes ir apsaugo nuo nepalankių gamtos sąlygų, jie naudoti kaip kilimai, užklotai, sienų dekoracijos. Galima teigti, kad žmonijos istorijoje oda tapo būtinybe. Interjerui, tampant erdve žmogaus kūrybingumui išsireikšti, oda nepraranda savo funkcionalumo, bet įgyja dar ir meninės raiškos funkciją. Odos panaudojimas interjero dekorui tampa siekiu perteikti prabangą.

„Interjeras – tai vizualiai apribota, žmogaus sukurta dirbtinė erdvė, sudaranti sąlygas gyventi ir patenkinti įvairiems fiziniams bei dvasiniams poreikams. Kiekvienas interjeras veikia žmogų nepaprastai stipriai ir kelia įvairias reakcijas. Jos gali būti ir teigiamos ir neigiamos. Juk bet kuri šviesi, erdvi patalpa, vos įėjus į ją, mus nuteikia kur kas geriau, negu niūri ir ankšta. Interjero kokybė veikia mūsų nuotaiką, savijautą – o per jas ir sveikatą. Svarbūs visi interjero komponentai – patalpos aukštis, bendras plotas, spalvinis sprendimas, apdailos medžiagos ir baldai.“ (Židonytė. V 2002m)

Žmonės kurie rūpinasi interjeru ir siekia susikurti aplinką, kurioje būtų galima gerai jaustis, interjere stengiasi naudoti odą, nes ji sukelia malonias mintis, stiprius pojūčius ir sužadina jausmus. Naudojant odą interjere, išgaunamas solidumo ir griežtumo išpūdžio efektas. Oda padeda sustiprinti madingo būsto įvaizdį, kuriame pergalingai rikiuojami stiliai, prabanga ir prestižas. Oda ypatinga tuo, kad nepraranda savo grožio ir jaukumo netgi praėjus daugeliui metų.

„Vaikščiojimas basomis ant tikrų odinių grindų, ir jautimas odos sąlyti su oda – tai nuodėminga prabanga“

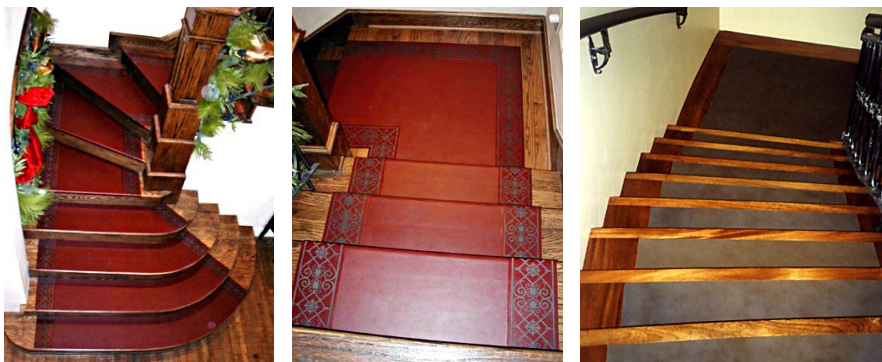
– teigiama amerikiečių kompanijos, interjero detales gaminančios tik iš odos (27 pav.).

27 pav.

„Nuodėminga prabanga“ - odos interjeras

Gyvenamoji aplinka - svetainės, miegamieji, bibliotekos, muzikos kambariai, posėdžių salės, laiptai gali būti dekoruoti įvairiais odos dirbiniais - pano, sieninė plastika, kilimais, autorinėmis knygomis, skulptūromis, indais, baldais. Šiuolaikiniame interjere oda gali dengti net grindų parketą, sienų plyteles laiptus (28, 29 30 pav.), turėklus, stalviršius ir t.t.

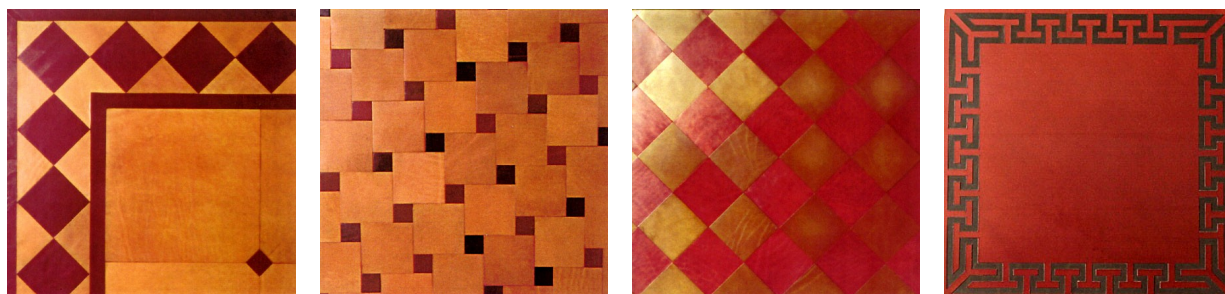

28 pav.

“Madingi kailio ir odos kilimai, odiniai gobelenai, odos tapetai - ypatingos prabangos ženklas. Šiuolaikiniame interjere daug kas gali būti iš odos: širmos, pagalvės, įvairių formų dėžės, baldai”– teigia odininkė Virginija Giniotytė.

29 pav. Odiniai tapetai arba sienų plytelės

30 pav. Grindų plytelės iš odos

Oda vertinama ne tik namų interjere, bet ir prabangių automobilių industrijoje, o taip pat prabangiose vilose, viešbučiuose, muziejuose, dailės galerijose, advokatų kontorose, jachtose, nuosavuose lėktuvuose. „Taip pat oda naudojama medicinos, sporto, muzikos pramonėje. Iš odos kuriami įvairūs prestižiniai daiktai bei meno kūriniai“ (Kavaliauskas. A 2003).

3.2 Architektūrinės erdvės ir meno kūrinio santykis

Sąlytyje su architektūra mes „konstruojame“ savo erdvės supratimą arba atpažįstame tame kitų erdvės suvokimą. Architektūrinė erdvė A. Mickūno teigimu, nėra tuščia, ji grįsta jausmais – tai, ką anglai vadina mood space (internetinė prieiga <http://www.filosofija.ktu.lt/literatura/lt.php/kronikas> 2007.11.23).

Architektūra yra vienintelė kūrybos sritis, kurioje tenka suderinti daug prieštaringų faktorių: funkcionalumą, naudingumą, ekonomiškumą, estetiką ir pan. Todėl sukurti funkcionalią ir išvaizdžią aplinką, kuri ne tik tarnautų, bet ir teiktų estetinį pasitenkinimą, yra kompleksinė, daug profesinės išminties reikalaujanti užduotis.

Interjero projektas – tai autorinis architekto darbas. Puikiai sukurto interjero rezultatas – harmoningos, lygiavertės vizualiosios raiškos, erdvės ergonomiškumo ir funkcionalumo proporcijos bei jų svarba. Vizualioji raiška – interjero projekto estetika, stilistika – turbūt ryškiausiai atskleidžia architekto kaip menininko bruožus, kuriuos galima būtų lyginti su teatro režisieriaus ar orkestro dirigento kūryba.

Meno pritaikymo interjere tema tikrai aktuali. Meno kūrinių pritaikymas architektūrinei erdvei šiandien tapo architekto prerogatyva. Ji vainikuojama sėkme, kai pavyksta rasti bendrą aplinkos ir jos meninio apipavidalinimo vardiklį. Jis gali būti be precedentinis, atsitiktinis, aptiktas po ilgų bandymų, arba pastovus ir patikrintas ilgamečio bendradarbiavimo.

Kai architektūrinė apdaila yra bejėgė suteikti erdvei harmonijos (ypač tai dažnai pasitaiko visuomeninės paskirties pastatuose: vestibuliuose, holuose, koridoriuose, salėse) menas tampa sava energija, gaivinančiu eliksiuru. Tai tarsi panacėja paliegusiam kūnui, suteikianti galimybę išlikti ir gyventi. Tai šiuolaikiniam interjerui suteikia gerokai švelnesnių postmodernistinio pasaulio bruožų. „Gali būti labai gražus šaltas virtuvės interjeras iš plieno, bet jeigu jame aptikti ir rankų darbo pėdsakų, jis tampa šiltesnis, individualesnis, neįprastas – teigia odininkė Virginija Giniotytė.

Meno kūriniai - tai kas padeda pratęsti architektų pradėtus projektus, apipavidalinti interjerą ypatingu dekoratyviniu sluoksniu, kurio stokoja šiuolaikinė postmodernistinė architektūra. Meno kūriniai gali ir savarankiškai kurti, paveikti interjero nuotaiką, keisti vietos „emocinę temperatūrą“ (internetinė prieiga www.ve.lt 2007.12.12).

Tradicijos, kuriant interjero raišką, pasitelkti meno – tapybos, skulptūros, tekstilės ar pan. – kūrinius susiformavo jau gana seniai. Tačiau interjero kūrimo, meno kūrinių kūrimo ir parinkimo interjerui sferos Lietuvoje egzistuoja atskirai, bendras architekto ir menininko darbas – dar retas reiškinys (internetinė prieiga <http://www.filosofija.ktu.lt/literatura/lt> 2007.11.23).

Lietuvoje nėra susiformavusių architektų ir interjero dizainerių bendro darbo su menininkais tradicijų, supratimo, kaip bendradarbiauti, trūksta iniciatyvos. Įvairialypis ir produktyvus menininkas Tadas Gudauskas, bendradarbiaujantis su žinomais lietuvių architektais, realizavęs ne vieną originalų projektą ir sukaupęs gausų pavyzdžių archyvą, deklaruoja matęs pozityvius pokyčius mūsų gyvenamojoje aplinkoje. Anot paties menininko, meno kūriniai tampa vis labiau pageidaujami tiek visuomeninėse, tiek privačiose erdvėse, jiems gražinamas pelnytas dėmesys ir pripažinimas. Menininkas teigia, kad jau atėjo laikas į interjerą grįžti tikrosioms vertybėms, ir netrukus Lietuvoje padėtis bus tokia pati, kaip Europoje, kur pagrindinė daugelio interjerų ašis – menas (internetinė prieiga www.spec.lt Elena Nekrošienė 2007.12.12).

Nors paprastai kūriniai pristatomi kataloguose, atsieti nuo aplinkos, tačiau egzistuoja menas, kuriamas specialiai interjerui, kuomet menininkas kuria iš anksto žinodamas, kur darbai kabės. Elena Nekrošienė. Galima nubrėžti liniją skiriančią kūrinius kurtus interjerui ir kurtus parodoms. Konkrečiai aplinkai sukurtas darbas įgauna taikomojo meno prieskonį. Darbo aplinkoje kūrinys gali būti visai „lengvas“, abstraktus, gyvenamojoje – jausmingesnis.

„Meno kūrinys neturi būti laikomas tiesiog sienos dalimi ar baldų priedu. Pasitaiko juokingų ir paviršutiniškų situacijų, kai užsakovas nori meno kūrinį priderinti prie, pavyzdžiui, turimos sofos ar tapetų spalvos. Kūrinys yra svarbesnis, jis negali būti nuvertintas. Interjeras turi būti funkcionalus, tačiau kūrinys jame – ne. Žinoma, jis turi turėti savo vietą, būti tinkamai apšviestas, daryti teigiamą poveikį, tačiau pirmiausia meno kūrinys yra dvasinė vertybė, veikianti aplinką ir žmones. Interjero kūrėjas ir užsakovas turi pasitikėti menininku, o ne bandyti priversti įgyvendinti jų idėjas“ (internetinė prieiga www.tadagudauskas.lt 2007.12.13).

Skulptūros, tapybos, tekstilės darbų, skirtingų dailės sričių kūrinius galima derinti tarpusavyje. Nebūtinai būtinai reikia siužetiškumo ir tematikos. Tai gali būti tiesiog iš pasąmonės kylantys vaizdiniai ir jokio purvo ar depresijos (internetinė prieiga www.tadagudauskas.lt 2007.12.13).

Gebėjimas pajusti, ko savo aplinkoje ilgisi dabartinis žmogus ir jam tai suteikti yra kiekvieno architekto, dizainerio, menininko siekis. Kiekvienas mūsų priklausome tam tikrai grupei, bendruomenei, kurioje reiškiniams įvardinti vartojame tai aplinkai būdingas sąvokas, mintijame specifiniais vaizdiniais, pasižymime būdingu tai aplinkai estetiniu skoniu, renkame panašias gyvenimo būdo ir veiklos formas, galų gale garbiname tik tas pačias ikonas, todėl ir meno „visaliaudiškumo“ idėja patyrė fiasko. Net ir universalūs grožio kanonai, po transformacijų, prarado savo status quo definicijas, bet nežiūrint to meno misija ir svarba nesumažėjo. Atvirkščiai, dėl galybės atsiradusių aplinkai žanrų ir stilistinių meno krypčių, kiekviena jų kaip niekad tiksliai sugeba patenkinti individualius estetinius poreikius. Kai individualizmas tampa esminiu dabartinės

visuomenės bruožu, patenkinti visuotinius troškimus yra neįmanoma, tačiau tapo įmanoma pilnavertiškai patenkinti individo troškimus.

Gyvenamojoje erdvėje, kaip niekur kitur, kiekviena architekto projektuojama plokštuma, paviršius, tūris privalo tobulai išlaikyti ne tik spalvų derinimo ir harmonijos, bet ir siužeto egzaminą.

Menas gyvenamojoje erdvėje. Neretai istorijas pasakojantys paveikslai įtraukia, prikausto dėmesį ir nejučiomis ima dominuoti, užgoždami kitas dekoratyvines interjero detales. Kaip žinia, naratyviniam menui visada reikalinga tribūna, taigi meno darbams labai svarbu atrasti išskirtinę vietą, kuri patenkintų kiek ekscentrišką jų natūrą dažniausiai ja tampa iš tolo apžvelgiama plokštuma reprezentacinėje namų erdvėje.

Kadangi visi interjerą sudarantys elementai: sienų danga, draperijos, baldai yra savitas fonas meno kūriniai, todėl būtina išlaikyti visapusiškai harmoningą jų santykį. Tik tokiomis aplinkybėmis architektūros ir meno simbiozė taps abipusiai prasminga (internetinė prieiga http://www.spec.lt/lt/interjero_detales-Menas_kuriamas_specialiai_interjerui 2007.12.13).

„Modernios architektūrinės erdvės reikalauja išskirtinio dėmesio detalėms. “Kad erdvė būtų vientisa ir harmoninga, visi elementai turi derėti tarpusavyje (www.baldupramone.lt 2007.12.13). Vieno žmogaus sukurti kūriniai, net ir būdami skirtingų žanrų, išlaiko tarpusavyje „gentaininius“ ryšius, todėl skleidami ekvivalentiškus virpesius, apsaugo aplinką nuo disonanso. Daugialypė jo kūrinių prigimtis leidžia sukurti apibendrintas kompozicijas, o derinant tapybą su plastika ar tekstile – išgauti vientisus siužetinius montažus, paremtus bendromis stilistinėmis linijomis (internetinė prieiga http://www.spec.lt/lt/interjero_detales-Menas_kuriamas_specialiai_interjerui 2007.12.13).

3.3 Šiuolaikinės odos tūrinės plastikos meninės išraiškos įpatumai Lietuvoje

„Jau nuo senų laikų žmonės apdorojo odą priskiriamą prie seniausių žmonijos verslų.“ „Pirmykštis odos išdirbimas, seniausi odos dirbiniai bei jų dekoras buvo labai paprasti. Laikui bėgant odos išdirbimas, odos gaminių ir jų apdailos technologija tobulėjo. Imta odos dirbinius dekoruoti, odą spalvinti“. (Kavaliauskas. A 2003). Net ir šiandien odos technologijos atranda vis naujas meninės išraiškos formas. „Šiuolaikinės odų išdirbimo ir apdailos technologijos leidžia pagaminti aukštos kokybės įvairiausios paskirties odų“ (Kavaliauskas. A 2003), kurios įgyja vis naujų meninio vaizdo formavimo ypatumų (31 pav.). Odų paviršiuje gimsta nauji atspalviai, reljefai, ažūriniai efektai (30 pav.). Sukuriami šampai, dekoravimo pavyzdžiai, odos faktūros (32 pav.) ir t.t

31 pav. graviravimas lazeriu.

32 pav. Odos meninio vaizdo formavimo įvairovė

Niekam ne paslaptis, kad odiniai dirbiniai skleidžia estetiškumą ir eleganciją. Oda dėl savo prigimties visada išliks mediumu, konteineriu, raketa-nešėja, tara, tarpininke, materijos talpykla. Organinės informacijos duomenų baze. Jaudinantis odos aromatas, patrauklus vaizdas, o labiausiai odos jausmas ją liečiant, sustiprina norą turėti odos dirbinį.

Dailieji odos dirbiniai Lietuvoje neturi gilesnių kūrybos tradicijų. Pirmieji dailininkai profesionalai Stanislovas Jančiukas, Zita Kreivytė, Aleksandras Kėželis, Rūta Gudaitytė-Zaturskienė, Albinas Kavaliauskas, Dalia Marija Šaulauskaitė iš pradžių užsiėmė beveik vien pramonės gaminių etalonų kūrimu, nors būta ir proveržių į architektūrinės erdves.

Meniška brandžių autorinių kūrinių pagausėjo nuo 9 dešimtmečio, pasipildžius dailininkų „odininkų“ gretoms (internetinė prieiga http://www.ldm.lt/naujausiosparodos/LTDdaile_Klaipedeje.htm 2007.12.13). Šiandieninė odos skulptūra nors ir nežymiai bet vis dėlto kinta, įgaudama vis įvairesnių bruožų ir savybių. Dabartiniai menininkai jai suteikė papildomų pavidalų neatsiejant nuo funkcionalumo. Tai įvairių formų, kartais gan sudėtingos konstrukcijos dailūs utilitarūs dirbiniai, puošiantys buitį, malonūs naudoti. Oda dekoruojama turtingomis meninės išraiškos priemonėmis - tonavimu, šešėliavimu, ir tai atskleidžia natūralios odos savybes.

Kai išorinis dekoratyvumas "išlenda" per spalvą, faktūrą ar tampa svarbus simboliškai (pvz., ornamentas); visavertės funkcijos gali ir nebūti. Regis, dekoratyvumas ir funkcija odoje pateisinami.

33 pav.

34 pav.

35 pav.

Odos kūriniai neapsieina be formos karkaso dar dėl vienos priežasties - oda gana tauri medžiaga, ji tiesiog "pasmerkta", kad su ja būtų elgiamasi rafinuotai. Funkcionaliuose odos kūrinuose jis dažniausiai sutampa su funkcija, o nefunkcionaliuose - su forma (racionalaus taikomojo meno privilegija!). Taigi mintis čia gali būti išgaunama per formą, keičiant ją, jos ir dekoro santykį, imituojuojant funkciją. (internetinė prieiga www.culture.lt/menas/ 2007.12.13). Neretai šiuolaikiškos odos skulptūrų formos kupinos kultūrinių asociacijų. Darbai įgavę šiuolaikinio dizaino dvasią, išlaiko ryšį ir su dailės istorija.

36 pav.

37 pav.

38 pav.

Įdomūs šių dienų Lietuvos jaunų menininkų odos darbai: Monika Lapinskaitė "Citrus" 2007m (36 pav.), Mindaugas Andrijauskas "Jis" 2006 m (32 pav.) Lilijana Dapkutė "Judėjimas" 2005. (35 pav.), Jurga Sutkutė "Kiautas" 2005 (33 pav.), Jolanta Sagmusytė "Koralai" 2007m (31 pav.), Jelena Budreviciūtė "Rubikonas" 2007m. (34 pav.) vadovas A. Kavaliauskas, įgaunantys aiškius vaizdojamojo meno skulptūros bruožus.

3.4 Odos tūrinės plastikos skulptoriai

Apibūdindamas meninius odos dirbinius, amerikiečių odos meistras K Gronemanas knygoje „Meninių dirbinių iš odos gaminimas“, išleistoje 1958m., rašo: „Odinis dirbinytis turi atrodyti taip, kad jo nesinorėtų išleisti iš rankų“.

(Kavaliauskas. A 2003).
Garri Greenwood žymus kamerinės odos skulptorius. Menininkas gimė 1943 metais Kentoj, Didžiojoje Britanijoje. Jo tėvas buvo pasamdytas anglijoje kolonijos aptarnautoju. Dėl šios priežasties šeima

dažnai keliavo iš vienos vietos į kitą.

39 pav.

Garriui teko pakeisti keletą anglijos vidurinių mokyklų. Vėliau jis įstojo studijoti tuo pat metu lankydamas meno mokyklą. Vėliau šeima emigravo gyventi į Australiją 1962 m.

Vedęs Garris pradėjo vadovauti meno galerijai, kuri netrukus tapo populiari ir plačiai pripažinta. Tai paskatino Garri kurti iš odos. Dažniausiai tai buvo odinės skulptūros, muzikiniai instrumentai (39, 40, 41, 42 pav.), skulptūrėlės ir t.t.

Garris bendradarbiaudamas su pedagogu ir muzikantu Levinu Evansu dalyvavo daugybėje įvairių projektų. Jis naudodavo labai geros kokybės odas ir dažniausiai taikė šlapio formavimo ir pjaustymo metodus. Iki pat mirties, 2005 m., kūrė darbus iš odos.

Nuo Renesanso laikų batų padai buvo daromi suploninant odą nuo storos iki plonos, bet G. Grynūdas tobulino šią techniką (40 pav.). Kurdamas savo darbus iš odos jis naudodavo storą odą kurią jis išstampydavo mušdamas į apvalius upelių akmenis. Taip siekė išstampyti ir pakeisti plaušto storį ir matmenis, kad būtų lengviau išgauti reikiamą meno kūrinio formą.

40 pav.

Odos paviršių dažymas ir poliravimas - tai maloniausias momentas kurio sulaukiama užbaigiant darbą. Garris buvo išradėjas alternatyvios muzikos technologijų srityje. Jo odos darbų apdirbimo metodai taikyti siekiant atspindėti akustinių medžiagos

pav 41.

savybių charakterį ir interesus. Nusilenkimo ragai, drakonų galvos, kalnų arkos įkūnija muzikinius instrumentus.

Autoriaus susitikimai su gyvenimo meile Karlin, pastūmėjo jį daryti instrumentus, kurie atsiranda sujungus į vieną visumą dudelę ir nendrę. Šis instrumentas kurio dydis apie vieną metrą iš pradžių buvo prijungtas prie klarnetopūtiklio. Vėliau pastebėta kad saksofono pūtiklis daug tinkamesnis dėl

Dragon Bassoon - 2001
Sculpted and carved cowhide, 24 x 85 x 36 cm
Collection - Private

pav 42.

akustinių galimybių. Muzikiniai instrumentai su galva ir ilgu, plonu kūnu paties autoriaus pavadinti gyvačių ir drakonų fagotais (internetinė prieiga <http://www.lib.unimelb.edu.au/collections/grainger/greenwood> 2007.12.13).

44 pav.

Rex Lingwud – skulptorius, kuris dirbdamas su oda naudoja įvairias nestandartines, bei tradicines temperatūros pritaikymo technologijas, kurių naudojimo pradžia siekia net viduramžius. Dirbdamas įvairiomis technikomis su savo nestandartiniais odos dirbiniais pasiekė didelį pasaulinį pripažinimą už novatorišką odos panaudojimą kuriamuose darbuose (43, 44, 45, 46, 47 pav.). Jo darbai atlikti naudojant sudėtingas technologijas, kurios reikalauja ne tik fizinio, bet ir psichologinio pasirengimo. Sukurti darbai įgyja pavidalą, kurio neįmanoma atkartoti.

43 pav.

Troškinta mėsa viena iš temų, kuri nuolat interpretuojama meistro darbuose. Ši tema ir technologiniai ieškojimai sudarė pagrindą naujiems debatams ir diskusijoms. Jo darbai išreiškia įvairias užuominas apie tam tikrus atvaizdus. Stiprus fizinis ir psichologinis pagrindas suteikia darbams stiprų emocinį efektą.

45 pav.

46 pav.

47 pav.

Jis su savo darbais keliauja po visą pasaulį: šiaurės Ameriką, Europą, Didžiąją Britaniją, Australiją, Vokietiją ir k.t. 1995 metais Vokietijoje, odos muziejuje, autorius atidarė vieną didžiausių savo personalinių parodų. Tą kartą buvo išleistas jo darbų katalogas.

Jo knyga „Oda trimatėje erdvėje“ įvardijama kaip svarbiausias šio dalyko mokslinis darbas. Lingvudas taipogi žinomas kaip dėstytojas. Jis dėstė Kanadoje, Didžiojoje Britanijoje, Australijoje, Naujojoje Zelandijoje, Amerikoje bei Vokietijoje. (internetinė prieiga <http://www.makersgallery.com/rexlingwood/shortcv.html> 2007.12.13)

Amerikietis Maikl Tailor iš Kalifornijos kuria skulptūros kaukes iš odos (48 pav.).

Maiklas su savo tėvu statė jachtą su kuria jie vėliau perplaukė didelę dalį pasaulio. Tėvų palaikymas nuo jauno amžiaus ir susidūrimai su skirtingais iššūkiais išmokė Teilorą nenuleisti rankų, susidūrus su sunkumais. Maiklo senelis buvo

48 pav.

tikslus meisteris ir kokybiškai darė darbus. Tikriausiai Maiklas paveldėjo senelio tikslią akį, reikalingą norint pagaminti tobulą detalę. Teiloras kokybei skyrė ypač didelį dėmesį.

Tayloro kaukės – tai tarsi paletė, perteikti svarbiausiam žmogaus atvaizdui. Kiekviena odinė kaukė – tai unikalus meno kurinys, pagamintas tik Maiklo rankomis. Medžiaga, su kuria jis dirba, yra labai lanksti, patvari ir suteikia galimybę kaukėms atrodyti gyvomis (49, 50 pav.). Jis žinomas kaip specifinis šios rūšies meno favoritas visam pasaulyje.

49 pav.

50 pav.

Kiekviena odos skulptūra - tai tobuli kūrybingi darbai, rodantys, kad menininkas nestovi vietoje, o žengia į priekį. Tam, kad lengviau išgautų reikiamą formą, Maiklas odą pašildo. Tik atvėsusi oda sutvirtėja. Siekdamas išgauti barchatinį odos paviršių, Tailoras odą nudažo įvairiais egzotiškais odos dažais ir apipurškia su akriliniu laku. Sukurtų odinių kaukių technologija priskiriama 17 amžiui, kai teatro kaukės buvo ypatingai populiarios Italijoje. Jo nepaprastas sugebėjimas dirbti su oda, suteikia autoriui pasitikėjimo savimi. Tayloras tobulina ir atranda naujas

technologijas tam, kad sukurtų nepaprasto grožio ekstrordinarias kaukes (49, 50, 51, 52 pav.), kurios vertinamos privačių asmenų ir muziejų kolekcininkų iš viso pasaulio.

51 pav.

52 pav.

53 pav.

54 pav.

Įkvėpimo jis sėmėsi įvairiose srityse – tokiose kaip jūra, senoves mitai ir net Mone paveikslai, kuriuose jaučiamas itališko temperamento palikimas.

Per visą kūrybos laiką 30 metų, Maiklas gavo daugybę apdovanojimų įvairiose galerijose, nes jo unikalios kaukės buvo rodomos visame pasaulyje. Jo darbai neprarado susidomėjimo net autoriui persikėlus gyventi iš JAV į Australiją (internetinė prieiga <http://www.artoncairncross.com.au/michael/index.html> 2007.12.13).

Odos menas nesitenkina vien knygų viršeliais, o mūsų odininkai nepaliauja krutėti. Apie tai primena tai vienoje, tai kitoje galerijoje pasirodančios meninių odos dirbinių ekspozicijos. Palankiausias kelias odininkui žengti vaizduojamosios dailės link - kurti objektus interjerui. Ryški sąsaja su interjeru būdinga daugeliui odininkės Virginijos Giniotyčės meninių darbų (55, 56, 57 pav.). Tai matome ir jos personalinėje parodoje "Šis tas iš odos..."

55 pav.

Skulptūriškos formos su stalčiukais - lyriškos ir paprastos, visada atpažįstamos, natūrą kartojančios, išdidintos, sudėtingos, atliktos iš medžio, kartono ar papjė mašė ir aptrauktos oda. Joms reikia ilgo paruošimo ir tvirtos meistro rankos. Dažniausiai jos aptakios, tarsi nugairintos vėjo ir

vandens, artimos gamtos pasauliui. Aiškiai juntamas jų organiškasis, vidaus ir išorės jėgų veikiamas sąsūmimas, paviršiaus 56 pav.

įtempimas, bet kartu ir svoris. Pupą, lašą, kriauklę, papriką, vandens tēkmę ar nugludintus akmenis primenantys darbai pasižymi šiltu, tapybišku raudonių ir rudėsių koloritu. Kai kur darbų paviršiai lygūs ir glotnūs, o kai kur pamarginti laisvu ornamentu, odos raukiniais, pynimu ar reljefinėmis faktūromis, tarsi spontaniška ir atsitiktinė gamtos kūryba.

57 pav.

Savo dydžiais ir formų išraiškingumu dirbiniai galėtų būti priskiriami skulptūrai, t.y. savarankiškiems grynojo meno kūriniais, bet stalčiukai juos "gražina" į taikomojo meno sritį. Antra vertus, jie tokie mažučiai ir netalpūs, jog akivaizdu, kad funkcija čia - antraeilis dalykas, tik priedas prie plastinės raiškos (internetinė prieiga. [www.culture.lt /7md/?leid_id=634&kas=straipsnis&st_id=3671](http://www.culture.lt/7md/?leid_id=634&kas=straipsnis&st_id=3671) 2007.12.13).

"Neteisingai žiūrima į odą - tarsi į rudą plokštumą, kailiadirbystę. Svarbu, kaip žmogus pats jaučiasi. Pasaulyje einama į tai, jog susilieja grynėji ir taikomėji menai. Apima toks jaudulys, kai regi gryną alėjinę tapybą, o šiaip, pažiūrėkit, ant ko yra tapoma. Odininkystė - gan retas, itin aukšto lygmens amatas. Patinka spalvinti odą, deginti, klijuoti, išploninti reljefą, oda gali būt kaip ažūro nėriniai... Deja, kai kas man priekaištauja, kad nulupam nuo gyvulio odą ir darom iš to menus; betgi kiek mėsos suryjam; deja, esame maitvanagai", - juokiasi menininkė. Prisimename ir šiurpiuosius mirties fabriko menininkus, fašistinėje Vokietijoje iš žmogaus odos kurpusius pirštines, ja aptraukdavusius šviestuvus. Ji gerbia meistrus, kurie dirba su krokodilo, stručio, gyvatės oda, tačiau tai sukūrė pati gamta, ir su ja nepasirungsi. Tad mieliausia dirbti veršiuko, karvės oda - tokia naudojama kosminiuose laivuose, ji stora ir minkšta, lanksti, augalinio rauginimo. Ima ją kaip baltą lapą ir eksperimentuoja."Esu nusiteikusi patriotiškai odos atžvilgiu: reikia ją apginti ir prikelti, juk yra tūkstantmečių tradicijos, Egipte atkasami odiniai drabužiai, avalynė, apklotai, tai buvo priimta kaip antroji žmogaus oda. Europoje niekas taip savitai nedirba su šia medžiaga, kaip pabaltijiečiai, rastume savo nišą taikomojoje dailėje", - sako viena unikaliausių iš 30-ies profesionalių šalies odininkų. (internetinė prieiga www.ve.lt Virginija Giniotyte „Davė Dievas antrąją odą.“ 2007.12.13).

Autorė peržengia ir kitą paribį: kaip ir daugelis nūdienos menininkų, trinančių ribą tarp skirtingų meno šakų, ji nesitenkina vien oda, ją domina ir kitų medžiagų specifika, meninės raiškos galimybės (internetinė prieiga [http://www.culture.lt /7md /?leid_id= 634&kas=straipsnis &st_id=3671](http://www.culture.lt/7md/?leid_id=634&kas=straipsnis&st_id=3671) 2007.12.13).

4. KŪRYBINĖS KOLEKCIJOS „EGZISTENCIJOS RUBIKONAS“ PRISTATYMAS

4.1 Meninio – plastinio sprendimo paieškos

Meno kūrinio koncepcija atspindi išankstinę idėjos sumanyimą ir subrandinimą. Kurti – intriguojantis ir įdomus procesas, nes nėra lengva sukurti ką nors tokio, ko dar niekas nėra matę.

Kūrybinis procesas prasidėjo nuo idėjos suformulavimo. Siekiant kūrinį perteikti kažka svarbaus,

ieškota temos kuri verstu susimąstyti. Iššūkių nebijojimas, smalsumas ir tobulėjimo siekimas paskatino autorę daryti tūrinę odos kompoziciją „Egzistencijos Rubikonas“. Tai kūrybinis odos plastikos kūrinys, įkūnijantis tai ką galima pajauti, bet negalima matyti.

Tam, kad meninis sumanymas taptų realybe, reikia idėją „išnešioti“ ir suprojektuoti piešinyje. Šis žingsnis meninėje eigoje – tai kūrybiniai, meniniai ieškojimai eskizuose. Atlikti grafiniai (58-65 pav.), spalviniai (68-72 pav.) idėjos maketai kuriuose bandoma, pasitelkiant odos technologijas, perteikti darbo temą. Kuriant grafinę kūrinio raišką, daugiausia dėmesio skirta dalių proporcijoms, spalviniams deriniams, linijoms, estetikai.

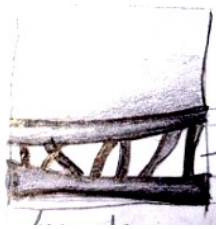
Kompozicijoje išreikšta dinamika, kadangi „asimetrija kompozicijoje labiau atitinka judėjimą, dinamikos struktūrą. Simetrijos struktūrą pabrėžia statiškumas“ (Visockis A.2002).

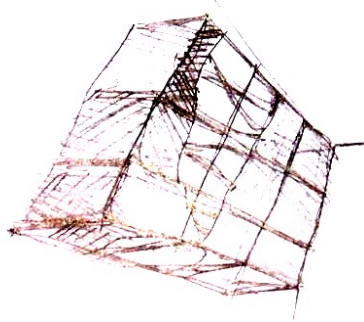
58 pav.

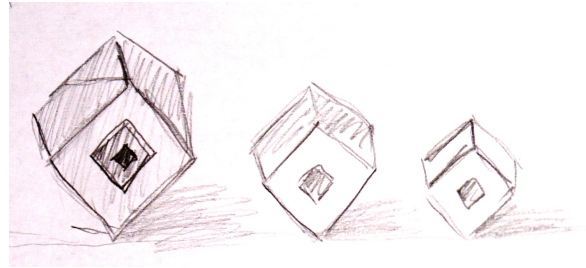
59 pav.

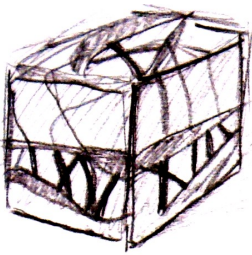
60 pav.

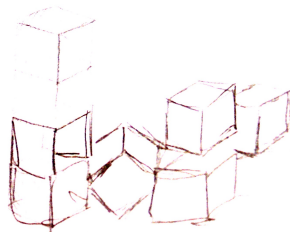
61 pav.

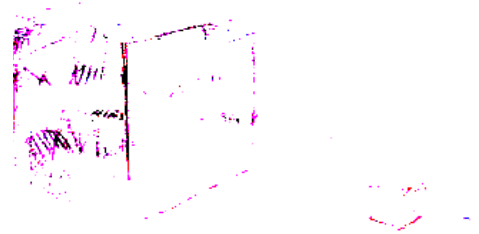
62 pav.

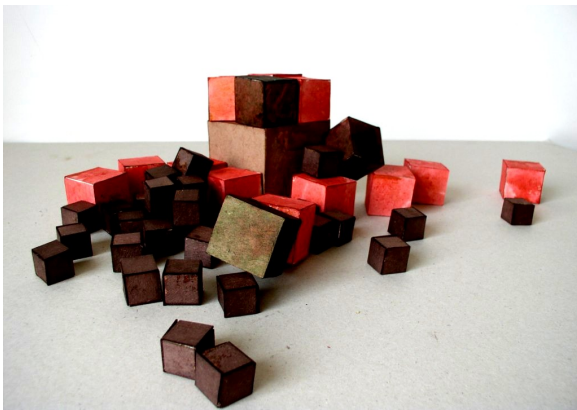
63 pav.

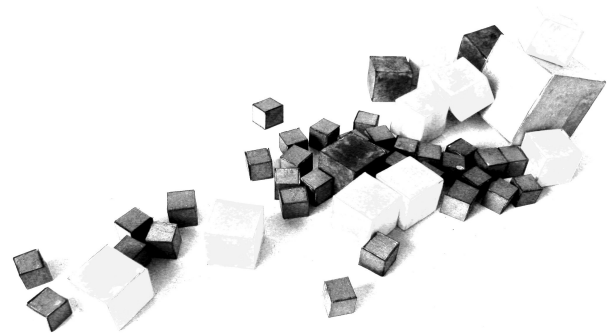
64 pav.

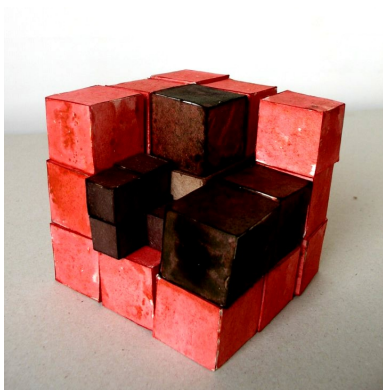
65 pav.

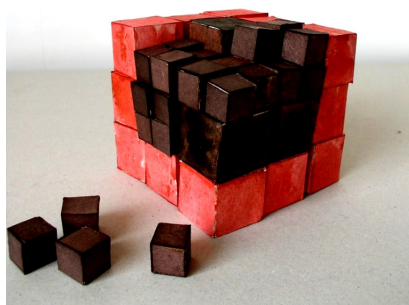
68 pav.

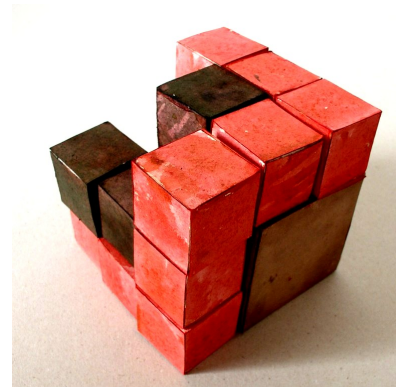
69 pav.

70 pav.

71 pav.

72 pav.

4.2 Kūrybinio darbo išpildymo technologijos savitumai

Harmonizavimas, disharmonizavimas bei jungimas į meninę visumą. Kūrybiniame darbe jungiamos įvairios išraiškos priemonės. Įgyvendinant kūrybinį darbą, naudojama dinamika, asimetrija, linija, dėmė, spalva, koloritas, ritmas, faktūra, stilizuoti apibendrinimai bei detalizavimai. Šių išraiškų santykis suvokiamas intuityviai ir spontaniškai.

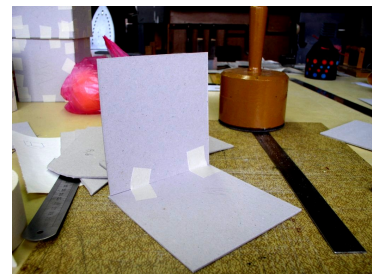
Kūrybinį darbą sudaro 40 kubų, kurie pagaminti iš 3mm storio kartono. Kvadratinės plokštelės tarpusavyje sujungtos klijuojant jas lipnia juosta. (73- 77 pav.) Kubus dengia oda bei naudojama papje mašė technologija. Paviršiai dekoruoti lipalo klijų linijomis bei nudažyti anilininiais dažais. Ant vidutinio dydžio odinių kubų yra atvaizduoti runų raštai, simbolizuojantys transformaciją, gyvenimo tėkmę, judėjimą, laisvę ir t.t. (78- 86 pav.)

Kūbai yra trijų dydžių: 12 cm, 24 cm, 48 cm. Tarpusavyje jie kuria darnią spalvinę kompoziciją. Tai kubų ir spalvinių derinių išdėstymas, jų sąveika. „Kompozicija – kūrėjo nulemta visuminė kūrinio sandara. Kuo daugiau meno kūrinyje yra įvairių formų, struktūrų, spalvinių derinių, tuo sunkiau kūrėjui pasiekti meninę visumą – kompoziciją“ teigia A.Visockis leidinyje „Kompozicija“.

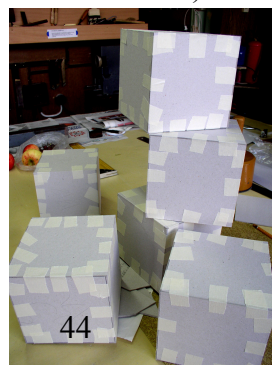
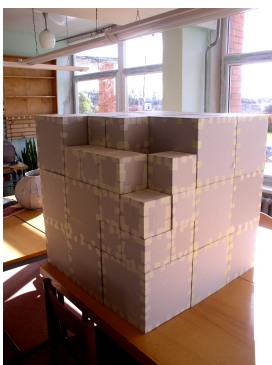
Spalva mene, kaip ir gamtoje – tai svarbus elementas. Kūrinyje sąveikauja raudonam, rudam, žaliai, pilkam ir juodam koloritui artimos pastelinės spalvos (87-116 pav.). Naudojant žemiškas spalvas siekiama atspalvių vienovės ir jų harmonijos. Spalvos pagalba kompozicijai suteikiama nuotaika, gylis, koloritas. Visi šie elementai kūrybiniam darbui „Egzistencijos Rubikonas“ padeda suteikti estetiškai raiškų, veikiančių emocijas, charakterį. „Medžiagų ir išraiškos santykiai gali būti labai individualūs – kaip ir pats kūrėjas“ (Visockis A. 2002).

73 pav.

74 pav.

75 pav.

76 pav.

77 pav.

78 pav.

79 pav.

80 pav.

81 pav.

82 pav.

83 pav.

84 pav.

85 pav.

86 pav.

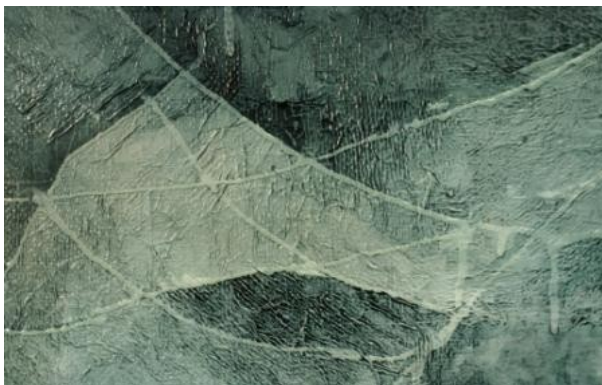

87 pav.

88 pav.

89 pav.

90 pav.

91 pav.

92 pav.

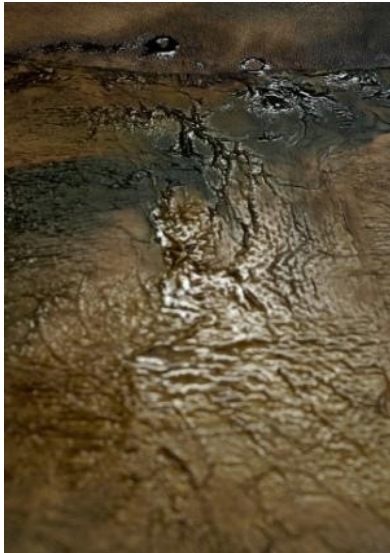
93 pav.

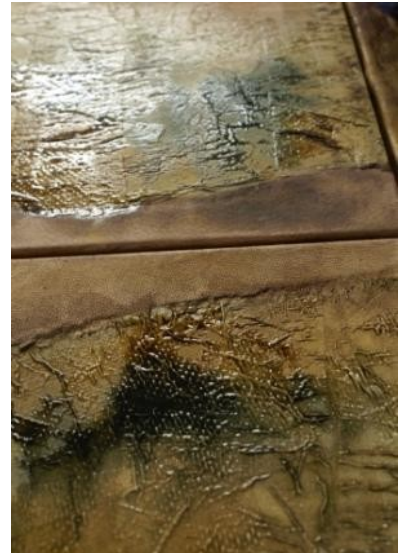
94 pav.

95 pav.

96 pav.

97 pav.

98 pav.

99 pav.

100 pav.

101 pav.

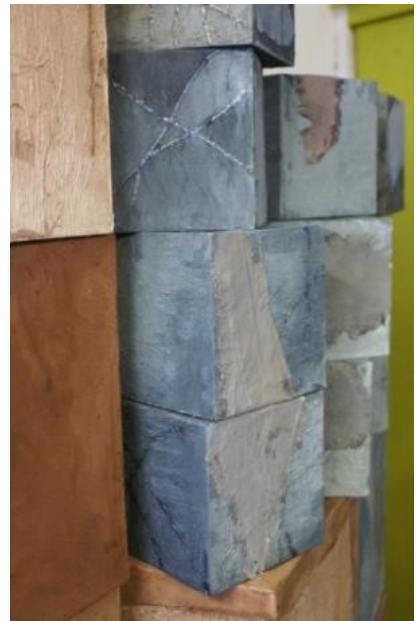

102 pav.

103 pav.

104 pav.

105 pav.

106 pav.

107 pav.

108 pav.

109 pav.

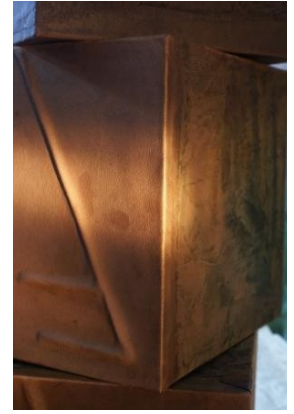

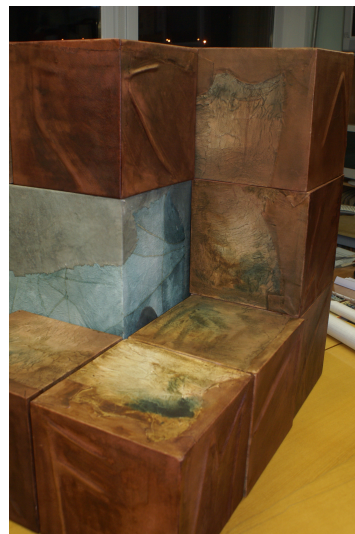
110 pav.

111 pav.

112 pav.

113 pav.

114 pav.

115 pav.

116 pav.

4.3 Modulnės odos kompozicijos „Egzistencijos Rubikonas“ fotografijos

117 pav.

118 pav.

119 pav.

120 pav.

121 pav.

122 pav.

123 pav.

124 pav.

125 pav.

126 pav.

127 pav.

128 pav.

129 pav.

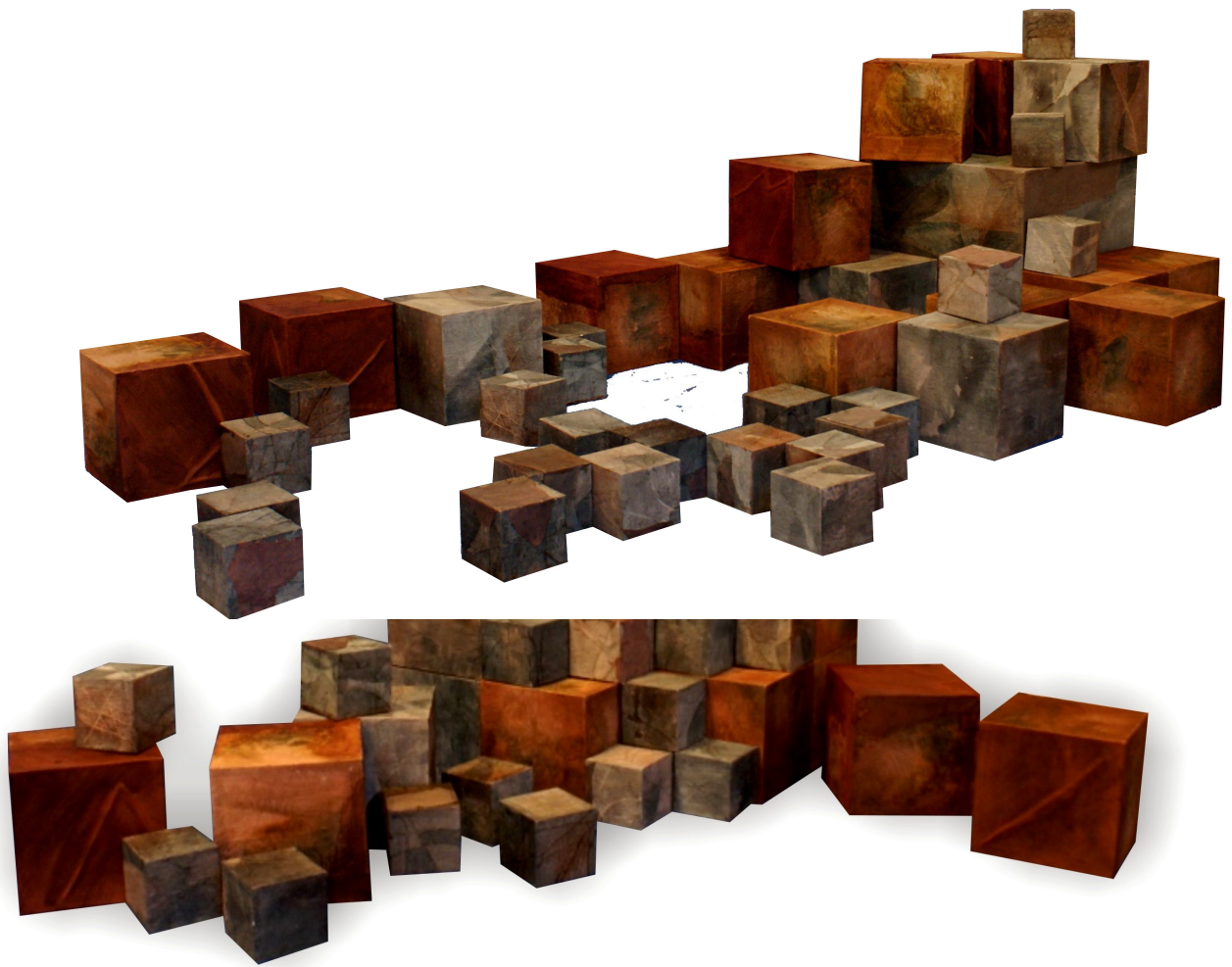
130 pav.

131 pav.

132 pav.

133 pav.

134 pav.

IŠVADOS

1. Išanalizuota įvairių šaltinių literatūra pagal pasirinktą darbo temą „Egzistencijos Rubikonas“.
2. Susistemintus medžiagą parengtas aprašas, kuriame parengta egzistencijos kaip žmogaus būties esmės analizė, aprašyti destrukcijos proveržiai meno erdvėje, bei odos įpatumai šiuolaikiniame pasaulyje.

2. Surinkti ir pateikti vizualių kūrybinių darbų pavyzdžiai aprašomojo darbo tema, kalba apie neišsenkamas odos technologijų galimybes ir nesibaigiančius, tačiau sėkmingus naujų išraiškos priemonių ieškojimus ir atradimus.
3. Atlikti grafiniai, spalviniai idėjos eskizai, bei maketai, kuriuose pasitelkiant meninio vaizdavimo priemones, perteikiama nuotaika ir interpretuojama tema „Egzistencijos Rubikonas“.
4. Gaminant odinius technologinius mėginius derintos įvairios technologijos ir pateiktas naujas technologinis sprendimas.
5. Suprojektuota ir pagaminta odos plastikos tūrinė kompozicija, kuri savo atlikimo technika, stilistika, faktūra, ir forma visapusiškai perteikia įvardintą temą „Egzistencijos Rubikonas“ ir tokiu būdu realizuoja kūrybinę magistro darbo idėją.
6. Numatytas kūrinio pristatymas: numatyta erdvė darbo eksponavimui.
7. Darbo metu įgyta patirtis suteiks galimybių dirbti pedagoginį darbą bei tęsti kūrybinę veiklą.

SIŪLYMAI

Kurti – intriguojantis ir įdomus procesas, nes nėra lengva sukurti ką nors tokio, ko dar niekas nėra matę. Sukurtos odos tūrinės kompozicijos „Egzistencijos Rubikonas“ stengiuosi įrodyti, kad odos menas tobulėja, vystosi ir moderniškėja, kaip ir kitos meno šakos. Mano darbui daug dėmesio skiriama formai, koncepcijai.

Ši tūrinė odos plastikos kompozicija gali būti eksponuojama ne tik perodinėse erdvėse, bet ir kaip visuomeninio bei individualaus interjero dekoras. Interjere šis kūrinys gali būti pritaikomas ne tik dėl to, jog jis konceptualus, bet ir todėl, jog gali paįvairinti neįdomias plokščiasienes interjero erdves, įnešdamas patalpai dekoratyvumo, laisvumo, šiuolaikiškumo.

Kūrinys, turintis emocinį psichologinį pagrindą, įtraukia į intriguojantį dialogą tarp savęs ir žiūrovo.

LITERATŪRA

1. Adomonis J. (1994). Nuo taško iki sintezės. Vilnius.
2. Ambraziejienė R. (2003). Ženkilai. Įvaizdiniai. Simboliai. Kaunas.
3. Becker U. (1996). Simbolių žodynas. Vilnius.
4. Bernard E. (2000). Modernusis menas 1905 - 1945. Vilnius.

5. Buivydas. R (1995). Ezoteinis simbolių pasaulis. Vilnius.
6. Gaidamavičienė I. (1981). Egzistencijos filosofija: praeitis ir dabartis. Vilnius.
7. Gombrich E.H. (2000). Dailė ir iliuzija. Vilnius.
8. Gražulis A. (1998). Menų giminystė. Vilnius.
9. Howard A. Ozmon, Samuel M. Craver. (1996). Filosofiniai ugdymo pagrindai. Vilnius.
10. Kavaliauskas A. (2005). Odos technologija. Šiauliai.
11. Kinčinitis V. (2001). Interpretacijos. Postmodernizmas, vizualinė kultūra, dailė. Šiauliai.
12. Kunzmann P. (1998). Filosofijos atlasas. Vilnius.
13. Laipinskienė L. (2007). Simbolių žodynas. Vilnius.
14. Lucie- Smith. E. (1996). Meno kryptys. Vilnius.
15. Mikelaitis G. (1996). Lietuvos filosofinė mintis. Vilnius.
16. Mončys A. (2003). Albumas. Vilnius.
17. Rapaportas S. (1977). Menas ir emocijos. Vilnius.
18. Thurlemann F. (1994). Nuo vaizdo į erdvę. Vilnius.
19. Šerys V. (1984 ir 1998). Skulptūra. Vilnius.
20. Šliogeris A. (1981). Egzistencijos filosofija: istorija ir dabartis. Vilnius.
21. Šliogeris A. (1985). Žmogaus pasaulis ir egzistencinis mąstymas. Vilnius.
22. Visockis A. (2002). Kompozicija kaip mokymo ir kūrybos procesas. Šiauliai.

Internetinės prieigos

1. www.aarons-artifacts.com/.../namerican1.htm
2. www.aarons-artifacts.com/.../namerican1.htm
3. www.absolutearts.com/.../p/patrickvermeiren
4. www.absolutearts.com/.../p/patrickvermeiren

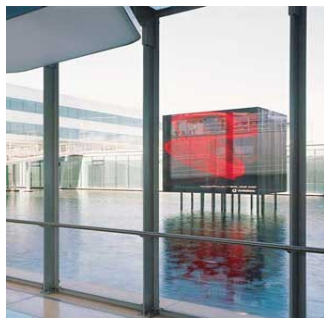
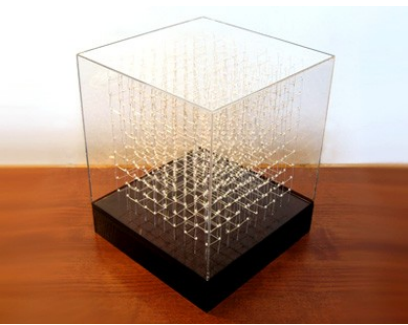
5. www.anaba.blogspot.com/2005_11_01_archive
6. www.andreabecker.artspan.com/Inkname/Faces%20of%20Nature-Leather%20Sculpture/921/&pos=6&pos=18
7. www.andreabecker.artspan.com/Inkname/Faces%20of%20NatureLeather%20Sculpture/921/&pos=6&pos=18
8. www.answers.com/topic/david-smith-sculptor
9. www.artoncairncross.com.au/michael/index.html
10. www.artoncairncross.com.au/michael/index.html
11. www.artoncairncross.com.au/architecture/index.html
12. www.artregister.com/.../david_smith.html
13. www.aworldtwin.net/reviews/DavidSmith.htm

14. www.baltos_lankos_2004_nikumo_dimensijos/938 Baltos lankos
15. www.barringtongifts.com/.../index.php
16. www.beloblog.com/KGW_Blogs/afghanistan/A%20Co
17. www.bf2142france.com/index.php?file=Gallery
18. www.bigshinything.com/?tag=sculpture
19. www.bigshinything.com/?tag=sculpture
20. www.bobrichardson.com/transitmallfeedback.html
21. www.boston.com/news/globe/west/hopkinton
22. www.boston.com/news/globe/west/hopkinton
23. www.cs.berkeley.edu/.../HilbertCube512.JPG
24. www.commons.wikimedia.org/wiki/Image:Destruction
25. www.distedu.ru/mirror/_hist/clarino2.narod.ru/phy71
26. www.festitalia.com/program.htm
27. www.filosofija.ktu.lt/literatura/lt.php/kronika
28. www.funforever.net/wp-content/georgia_russell.jpg
29. www.guggenheim.org/smith/index.html
30. www.homepage.mac.com/gdbjr/images/Tank%202.jpg
31. www.iar.tu-bs.de/htm/100_d_aktuell.htm
32. www.ibiblio.org/wm/paint/auth/bruegel/proverbs.jpg
33. www.ipc.lt
34. www.karabalik.stumbleupon.com/tag/environment

35. [www.kamane.lt /lt/menotyros_archyvai/autorius2/ kuprevicius 14/ autorius _straipnis printable](http://www.kamane.lt/lt/menotyros_archyvai/autorius2/kuprevicius_14/autorius_straipnis_printable)
36. www.khazar.com/mfa/images.htm
37. www.khazar.com/mfa/images.htm
38. www.kierongrey.com
39. www.kierongrey.com
40. www.lesparticulesetranges.com/wordpress/wp-content
41. www.lib.unimelb.edu.au/collections/grainger/greenwood
42. www.lib.unimelb.edu.au/collections/grainger/greenwood
43. [www.lib.unimelb.edu.au /collections /grainger /greenwood](http://www.lib.unimelb.edu.au/collections/grainger/greenwood)
44. www.luxury-gadgets.com
45. www.makersgallery.com/rexlingwood/sculptures.html
46. www.maskmaker.com/sculpture.html
47. www.maskmaker.com/sculpture.html
48. www.math-inf.uni-greifswald.de/.../vierdim.html
49. www.michaeltaylorleathermasks.com/gallery.html
50. www.nyu.edu/.../whitecube/images/home2a.jpg
51. www.outermostphoto.com
52. www.palimpsest.stanford.edu/.../retro/Anthony.shtml
53. www.palimpsest.stanford.edu/.../retro/Anthony.shtmlwww.ebsqart.com/.../JukeBoxCube_27_5_275.jpg"Brook Face Cube"
54. www.parisparfait.typepad.com/.../images/pict0297.jpg
55. www.peterboro.net/~leather/body1.html
56. www.peterboro.net/~leather/body1.html
57. www.rollingrains.com/archives/2006_07.html
58. www.ualgiman.tinklapis.lt/antraste
59. www.lt.wikipedia.org/wiki/Egzistencializmas
60. www.saraid.co.uk/modules/My_eGallery/gallery/pakistan_2005/Destruction.jpg
61. www.serbin.at/skulpturen/4dimension.jpg
62. www.shesabetty.typepad.com/.../dress50comp.jpg
63. www.streamlineoriginals.com/commissions.html
64. www.streamlineoriginals.com/commissions.html
65. www.swarthmore.edu/.../kjohnso1/colcourse.html
66. www.teresasfineart.com/sculptures.html

67. www.teresasfineart.com/sculptures.html

PRIEDAI

Runų raštas

Transformacija, seksualumas,
santykių pradžia

Jausmų atranka

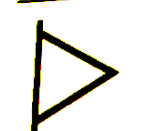
Gyvenimo tėkmė, jausmų atsinaujinimas,
norų išsipildymo troškimas

Teisybė, pasiaukojimas, pergalė,
tikslų pasiekimas

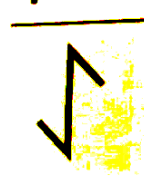
Sunkumų įveikimas

Veiksmas, valžia, sėkminga gynyba

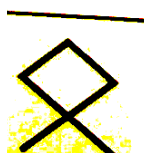
Taika, lygsvara, sąjunga, dovanojimas

Klestėjimas, nauji pradmenys, teisingi
veiksmi, optimizmas

Judėjimas, pažanga, pastikėjimas,
Numatomi pasikeitimai

Ištikimybė, laisvė, laimėjimas, turtas

atsitiktinumas, sudetingumas,
permainos, neseckmes

paslaptis, pranašavimas, dideli pasikeitimai,
jausmai

palankumas, derlingumas

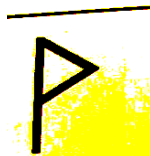
jėga, ištvėrmė, sveikata, valingumas,
jautis (tauras)

Išmintis, įkvėpimas, mokymas, Dievas (burna)

Kelionė, ryšiai, valdymas,
sprendio priemimas

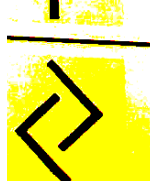
Tobulumas, laimė, sėkmė, draugystė

Apribojimas, sukaustymai, būtinibė

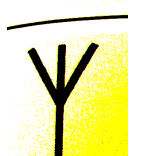
Inertiškumas, apjungimas, koncentruotmas

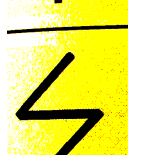
Atpildas, kantrumas, derlingas laikas

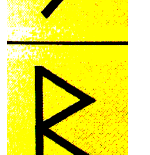
Globojančios jėgos, išventinimas,
Ištvermė

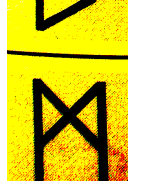
Vieningumo jautimas, jungtis su Dievo valia

Meilė ir šiluma, vientisumas,
Sėkmė, energija, tikslingumas

Atgimimas, tylėjimas, kantrybė

Išsilaisvinimas, parama, atmintis

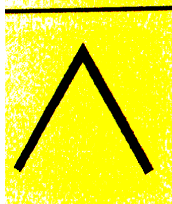

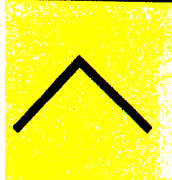
Vidiniai pasikeitimai, gyvybinga
jėga, užbaigimas

Sėkmė, laimingas užbaigimas

Siekimas, aktyvumo viršūnė

Dvasingumas, dvasinės energijos kryptingumas